

Державний вищий навчальний заклад
“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
Економічний факультет
Кафедра обліку і аудиту

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

для здобуття освітнього рівня бакалавра

**На тему: “ Організація та методика обліку, контролю та аналізу
безготівкових розрахунків в системі управління грошовими потоками”**

Виконав: студент 4 курсу, групи ОО(з)-41
напряму підготовки (спеціальності)
071 “Облік і оподаткування”
Погрибенник Н.В.
Керівник: Іванюк Т.Л.
Рецензент:

Івано-Франківськ -2020

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Теоретичні основи обліку безготівкових розрахунків підприємства.....	6
1.1. Економічна сутність безготівкових розрахунків та їх місце в системі управління грошовими потоками підприємства.....	6
1.1. Принципи та порядок організації безготівкових розрахунків підприємства.....	14
1.2. Нормативно - правове забезпечення обліку безготівкових розрахунків підприємства.....	21
Розділ 2. Організація обліку безготівкових розрахунків підприємства.....	27
2.1. Документальне оформлення розрахункових операцій.....	27
2.2. Відображення безготівкових розрахунків підприємства на рахунках бухгалтерського обліку.....	35
2.3. Удосконалення обліку безготівкових розрахунків підприємства	40
Розділ 3. Аналіз та контроль безготівкових розрахунків підприємства.....	46
3.1. Методика проведення аналізу грошових розрахунків підприємства.....	46
3.2. Аналіз динаміки безготівкових розрахунків, показників оборотності та ефективності використання грошових потоків підприємства	51
3.3. Організація контролю безготівкових розрахунків та напрямки оптимізації системи управління грошовими потоками підприємства.....	59
Висновки.....	65
Список використаних джерел.....	68
Додатки.....	73

ВСТУП

Актуальність теми. Правильна організація та вибір форми грошових розрахунків сприяє своєчасному отриманню коштів для забезпечення виробничого процесу, концентрації вільних фінансових ресурсів та їх ефективному витрачання в процесі господарської діяльності.

В ринкових умовах господарювання та наявності кризових фінансових явищ, які дестабілізують фінансовий стан підприємств, знижується рівень платоспроможності підприємств, що зумовлює не своєчасне виконання платежів та порушення розрахунково - платіжної дисципліни, виникає необхідність приймати управлінські рішення щодо вдосконалення організації безготівкових розрахунків та оптимізації грошових потоків підприємства.

Усі вище вказані фактори обумовлюють важливість і актуальність теми даної роботи.

Питання методики та організації обліку, аналізу та контролю безготівкових розрахунків підприємства розглядалися у роботах вітчизняних науковців Ф. Бутинця, М. Кужельного, І. Бланка, А. Загороднього, І. Орлова, В. Леня, Р. Слав'юка, А. Павлюка, В. Сопка, І. Щербини, В. Олійничука та інших. Напрацювання цих науковців охоплюють широкий діапазон питань, пов'язаних з методикою та організацією обліку, контролю, аналізу грошових коштів, проте окремі аспекти висвітлені недостатньо.

Мета і завдання дослідження полягають у розробці практично значимих пропозицій щодо удосконалення обліку, контролю та аналізу безготівкових розрахунків на рівні окремого підприємства.

У зв'язку з цим у дипломній роботі поставлені і вирішені такі завдання:

- вивчити і проаналізувати наукові публікації за обраною темою дослідження, узагальнити їх за підходом авторів щодо цієї проблеми;
- дослідити сутність та місце безготівкових розрахунків в системі управління грошовими потоками підприємства;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення обліку безготівкових

розрахунків;

- дослідити принципи та порядок організації безготівкових розрахунків;
- визначити сучасні форми безготівкових розрахунків;
- з'ясувати методику документального оформлення розрахункових операцій;
- дослідити методику відображення безготівкових розрахунків підприємства на рахунках бухгалтерського обліку;
- з'ясувати методику проведення аналізу грошових розрахунків;
- дослідити методику проведення контролю безготівкових розрахунків;
- визначити шляхи удосконалення обліку безготівкових розрахунків;
- з'ясувати шляхи оптимізації грошових розрахунків підприємства;
- сформулювати конкретні висновки та обґрунтувати пропозиції за предметом дослідження.

Об'єктом дослідження вибрано приватне підприємство “Левеня”, в якому наявні можливості висвітлення досліджуваних у роботі питань щодо обліку, контролю та аналізу безготівкових розрахунків підприємства.

Предметом дослідження визначено організаційні та методичні аспекти обліку, контролю та аналізу безготівкових розрахунків підприємства.

Методи дослідження. У роботі використовувалися загальнонаукові методи, що базуються на системному підході до висвітлення методики й організації обліку та контролю безготівкових розрахунків на підприємстві. Для проведення аналізу використовувалися статистичні та аналітичні розрахунки, методи порівняння та групування. Для відображення результатів дослідження використовувався графічний метод представлення даних.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що в роботі узагальнено і критично проаналізовано основну наукову і методичну літературу з обраної теми дослідження, розроблені рекомендації щодо удосконалення організації обліку безготівкових розрахунків та оптимізації грошових потоків на підприємстві.

Обсяг та структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаної літератури, додатків. Вона викладена на 72 сторінках, ілюстрована 16 таблицями, 20 рисунками та 7 додатками. Список літератури включає 53 найменувань.

У вступі викладено актуальність теми, мету і завдання дослідження, об'єкт і предмет дослідження, методи його проведення та наукову новизну.

У першому розділі “Теоретичні основи обліку безготівкових розрахунків підприємства” висвітлено економічна сутність та місце розрахунків в системі управління грошовими потоками підприємства, принципи та порядок організації безготівкових розрахунків, нормативно-правове забезпечення обліку розрахункових операцій підприємства.

У другому розділі “Організація обліку безготівкових розрахунків підприємства” досліджено організаційні та методичні аспекти документування та відображення на рахунках бухгалтерського обліку безготівкових розрахунків підприємства, визначено шляхи удосконалення обліку безготівкових розрахунків.

У третьому розділі “Аналіз та контроль безготівкових розрахунків підприємства” викладено методику аналізу та контролю безготівкових розрахунків підприємства, проведений аналіз динаміки безготівкових розрахунків, показників оборотності та ефективності використання грошових потоків підприємства, визначено напрямки оптимізації системи управління грошовими потоками підприємства.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність безготівкових розрахунків та їх місце в системі управління грошовими потоками підприємства

Сучасні реалії господарської діяльності підприємств зумовлюють важливість ефективного управління фінансовими ресурсами для їх стабільного функціонування. Грошові кошти є матеріальною формою фінансових ресурсів підприємства. Вони визначають стан поточної платоспроможності підприємства, ліквідності його активів, фінансової стійкості.

В ринковій економіці будь-які ресурси та результати праці стають товарами, мають грошову оцінку, купуються та продаються за допомогою грошей. Гроші охоплюють усі стадії суспільного виробництва, функціонують в системі кругообігу доходів та продуктів суспільства.

На думку науковця Х. Ширенбека, “ринкова система організації, незважаючи на всі відмінності в деталях (помітних на прикладі розвинутих країн Заходу), представляє в своїй основі спосіб господарювання, заснований, окрім всього іншого, на використанні грошей”. При цьому, в своїх наукових працях він визначає гроші основним фактором, що “забезпечує безперешкодне протікання процесу розподілу праці, з’єднувальною ланкою якого є ринки” [1].

На думку І. Н. Щербини, “гроші – один з небагатьох атрибутів людської цивілізації, який привертає до себе так багато уваги і до якого суспільство і кожен індивідум виявляє непідробний інтерес” [2].

Проблематика обліку грошових коштів підприємства завжди перебуває в центрі уваги науковців. Зокрема, Є. М. Сорокіна вказує на те, що “для забезпечення і підтримки фінансової стійкості підприємств необхідно, щоб частина їх господарських засобів зберігалась в грошовій формі і володіла високою ступінню ліквідності” [3, с. 30].

Відповідно до Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1, “грошові кошти – це готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання” [4].

Методичний підхід до визначення суті грошей через їх функції дає змогу вважати гроші засобом виміру, засобом обігу та платежу, засобом збереження вартості.

Функція грошей як міра вартості полягає у тому, що гроші виражають вартість усіх товарів, виступаючи в ролі загального еквівалента вартості. На підприємстві це дозволяє оцінити витрати та доходи, порівняти вартість та ефективність реалізації окремих видів продукції, товарів.

Друга функція грошей полягає у їх використанні як засобу платежу. На підприємстві платежі здійснюються при купівлі необхідних сировини та матеріалів, оплаті за отримані послуги, сплаті податків та інших обов’язкових платежів, виплаті заробітної плати працівникам тощо.

Ознайомлення з літературними джерелами щодо теми дослідження, дає можливість стверджувати, що більшість авторів у своїх наукових працях приділяють увагу класифікації грошових потоків, а не грошових коштів як самостійного об’єкта фінансового управління. Узагальнена схема існуючих загальноприйнятих ознак класифікації грошових коштів подана у додатку А.

На наш погляд, фундаментальною ознакою класифікації грошових коштів є їх форма існування, тобто готівкові та безготівкові грошові кошти.

Під грошовими розрахунками розуміють процес здійснення платежів підприємствами за придбану продукцію, товари чи надані їм послуги, а також за операціями, які безпосередньо не стосуються продажу товарів, робіт, послуг та іншого майна. Економіку будь-якої країни важко уявити без системи грошових розрахунків між суб’єктами господарської діяльності. Одні суб’єкти господарювання формують взаємовідносини з іншими суб’єктами та фіксують їх у формі договорів: з постачальниками – за придбання продукції чи товарів, з покупцями – за реалізовані товаро-матеріальні цінності, з банками та іншими юридичними та фізичними особами.

Відповідно до Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, “безготівкові розрахунки – перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів”[5].

В економічній літературі прослідковуються різні підходи до визначення поняття “безготівкові розрахунки”(табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Трактування поняття “безготівкові розрахунки” в економічній літературі

Автор	Визначення
В. Сопко	Безготівкові розрахунки – це перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів [6].
А. Г. Загородній	Безготівкові розрахунки–розрахунки, що проводяться без участі готівки, тобто в сфері безготівкового грошового обороту [7, с. 12].
В. М. Олійничук	Безготівкові розрахунки – розрахунки, які здійснюються між фізичними і юридичними особами без застосування готівкових грошей шляхом перерахування засобів через банк з розрахункового (поточного) рахунку платника на рахунок їх одержувача [8, с. 109].
С. Міщенко	Безготівкові розрахунки – це платежі, що здійснюються як у вигляді матеріального обігу паперових документів, так і у вигляді магнітних записів, магнітного зчитування, руху електронних повідомлень [9, с. 25].
Н. С. Краснокутська	Безготівкові розрахунки–рух грошей по рахунках у банках, коли вони не виходять за межі банківської системи [10, с. 106]
Г. І. Філіна	Безготівкові розрахунки – система грошових розрахунків, які проводяться без участі готівки, тобто перерахування банком певної суми з рахунку платника на рахунок одержувача або заліком взаємних вимог підприємств і громадських організацій [11, с. 125].

Проведене дослідження дає змогу констатувати, що в економічній літературі ряд науковців утотожнюють поняття “розрахунок” та “платіж”. Зокрема, Г. О. Партин вважає, що “безготівкові розрахунки – платежі, які здійснюються шляхом списання коштів із рахунку платника і зарахування їх на рахунок одержувача” [12, с. 86]. Такої ж думки дотримується В. С. Сухарський : “безготівкові розрахунки - платежі, що здійснюються без участі готівки, шляхом перерахування грошових сум з рахунків платників на рахунки одержувачів або зарахування взаємних вимог” [13, с. 279].

У праці Л.Воронової зазначено, що “безготівкові розрахункові відносини є самостійними грошовими відносинами за двома підставами:

- по–перше, до розрахунків залучений банк, внаслідок чого не збігаються суб’єкти основних економічних відносин і суб’єкти, що беруть участь у розрахунках;

- по–друге, грошові відносини як допоміжна і складова функція основних економічних відносин відокремлюються від нього за допомогою спеціальної правової регламентації” [14].

За економічним змістом безготівкові розрахунки поділяють на дві групи:

- розрахунки, пов’язані з оборотом товарно-матеріальних цінностей та наданням послуг,

- розрахунки зі сплати податків до бюджету, позабюджетних фондів, фондів соціального страхування, Пенсійного фонду.

В економічній літературі ці групи розрахунків називають товарними та нетоварними операціями (товарними та нетоварними платежами) або розрахунками за товарними операціями та фінансовими зобов’язаннями.

Слід зазначити, що ряд науковців за економічною суттю виокремлюють комерційні та некомерційні безготівкові розрахунки. Так, на їх думку “за предметом договору комерційні розрахунки можна класифікувати як товарні (об’єктом обліку є продукція, виконані роботи, надані послуги) та фінансові (об’єктом обліку є кредити банків, цільові вкладення, цінні папери, окремі договори). Некомерційні (нетоварні) розрахунки – це розрахунки за фінансовими

зобов'язаннями перед органами державних фінансів (платежі до бюджету з прибутку, сплата ПДВ, акцизного збору, платежі до загальнодержавних цільових фондів, інші податкові та неподаткові платежі до бюджету та позабюджетних фондів”[15, с. 40].

Проаналізувавши вище наведені твердження, можна зробити висновок, що безготівкові розрахунки – це перерахування через посередництво банку грошових коштів з рахунку підприємства на рахунок отримувача за поставлені продукцію, товари чи надані послуги.

Накопичення та зберігання безготівкового платіжного обороту в банківській кредитній системі дозволяє раціонально використовувати тимчасово вільні кошти, наявні на банківських рахунках, для банківського кредитування підприємств різних галузей народного господарства, що є позитивним явищем в економіці країни. Інші особливості та переваги безготівкових розрахунків узагальнено та подано на рис.1.1.

Безготівкові розрахунки здійснюються двома основними способами: акцептно-інкасовим, що передбачає поставку продукції чи товарів до оплати, та акредитивним, відповідно до якого оплата передуює відправленню продукції.

Рис.1.1. Переваги безготівкових розрахунків підприємства

Досліджуючи питання сутності безготівкових розрахунків, слід визначити поняття “форма розрахунків”. Проте, в нормативних документах, зокрема в Законі України “Про платіжні системи і переказ грошей в Україні” не розкрито зміст даного поняття, а наведено тільки перелік форм розрахунків, що використовуються при здійсненні переказу коштів, а саме: “акредитивна, вексельна, інкасова, за гарантійними зобов’язанням, за чеками”[16]

В економічній літературі також не визначено чіткого поняття “форма розрахунків”. На думку Бублика Є. О., під формою розрахунків слід розуміти “...вид носіїв боргових вимог на кошти, які відрізняються структурою документів і документооборотом, часом і місцем виконання розрахунків, ступенем гарантії платежів” [17, с. 38].

Безготівкові розрахунки здійснюються за двома основними грошовими потоками: надходження грошових коштів на рахунок та витрачання коштів з рахунку.

Терміни “грошові кошти” та “грошові потоки” не є тотожними поняттями.

У своїх наукових доробках вітчизняні науковці приділяють велику увагу сутності грошових потоків.

Бланк І. А. розглядає грошовий потік як “сукупність рознесених у часі протягом певного періоду надходжень та виплат грошових засобів, що створюються господарською діяльністю та пов’язані з чинниками часу”[18].

Слав’юк Р. А. визначає грошові потоки “як частину грошових розрахунків підприємства, тим самим зменшуючи їх значимість як самостійного поняття”[19].

Кононенко О. І. розглядає грошовий потік як “індикатор гнучкості підприємства та засіб взаємоузгодження потенційних потреб з його можливостями”[20].

Бочаров В. В. під грошовим потоком розуміє “рух грошових ресурсів, що прагне до нуля, оскільки негативний результат по одному з видів діяльності підприємства має компенсуватися позитивним результатом від іншої, бо в іншому разі підприємство приречене на банкрутство”[21].

Різноманітні трактування поняття “грошовий потік” вітчизняними та зарубіжними науковцями наведені в додатку Б.

На думку Ю.Н. Дьякової, “грошові кошти” – це деякий відчутний актив, в той час як “грошовий потік – це різниця між отриманими і виплаченими підприємством грошовими коштами за певний період, тобто це рух грошових коштів в результаті господарської діяльності підприємства” [22, с. 115].

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна стверджувати, що термін “грошовий потік” відображає динаміку підприємницької діяльності, якій властиві безперервні надходження та вибуття грошових коштів. В бухгалтерському обліку грошові кошти визначаються дискретно, тобто на визначену дату.

Поняття “грошовий потік” – це динамічний показник, що відображає постійний рух грошових ресурсів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Відповідно до того, що класифікація грошових коштів є визначальною для організації їх обліку, тому що забезпечує їх структуризацію з огляду на інформаційні потреби користувачів бухгалтерської інформації, науковці вказують на необхідність класифікувати грошові потоки, що забезпечить складання звітності щодо руху грошових коштів. Такий підхід відповідає вимогам Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку [23].

Найбільш широкую класифікацію грошових потоків пропонує І. А. Бланк, виділяючи аж 12 класифікаційних ознак. Однак ця класифікація не набула широкого використання. Більшість вчених вводять класифікацію відповідно до виду діяльності, що генерує даний грошовий потік, та виділяють операційний, інвестиційний та фінансовий потік грошових засобів (додаток В) .

Таким чином, сукупність грошових розрахунків, в тому числі й безготівкових, є грошовим потоком, який може утворитися в результаті операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Обсяг їх формування в процесі господарської діяльності підприємства, підтверджують визнання ринком товарів та послуг, що пропонуються підприємством. Кількісно отримані гроші

дорівнюють сумі грошей, авансованих в господарську діяльність плюс приріст грошей, отриманий в результаті реалізації товарів (продукції, послуг) по ціні, що перевищує витрати.

Гроші як результат фінансової діяльності характеризують обсяги залучення підприємством грошей на фінансовому ринку. Можуть використовуватися різні інструменти залучення – випуск акцій, облігацій, отримання кредитів, позик, облік векселів тощо. Гроші, як результат інвестиційної діяльності, характеризують, з одного боку, отриманий поточний ефект збільшення грошей у порівнянні з їх сумою, авансованою в інвестиційні проекти, а з іншого боку, обсяги імобілізації грошової маси з інвестиційних проектів у зв'язку з їх закінченням або виходом з них [24, с. 308].

Безготівкові розрахунки, як основна складова грошових розрахунків на підприємстві, має важливе значення для прийняття управлінських рішень. Рух грошових коштів підприємства забезпечує його життєздатність і динамічний розвиток. Наявні залишки грошових коштів характеризують фінансову здатність підприємства до проведення господарської діяльності та є необхідною умовою її продовження.

Так, на думку Морозова Р. В. поміж об'єктів фінансового менеджменту необхідно виокремити не тільки управління дебіторською і кредиторською заборгованостями та грошовими потоками, а також управління розрахунковими операціями. Це дасть змогу підвищити “ефективність фінансової політики підприємства, оскільки при її формуванні буде врахована більша кількість факторів, що впливають на розрахункові операції взагалі, а не тільки ті, що впливають на сформовану в результаті їхнього проведення заборгованість або рух коштів” [25, с. 28].

Проведене дослідження щодо місця обліку грошових розрахунків в системі управління грошовими потоками підприємства дає змогу виділити основні функції обліку грошових коштів (рис.1.2).

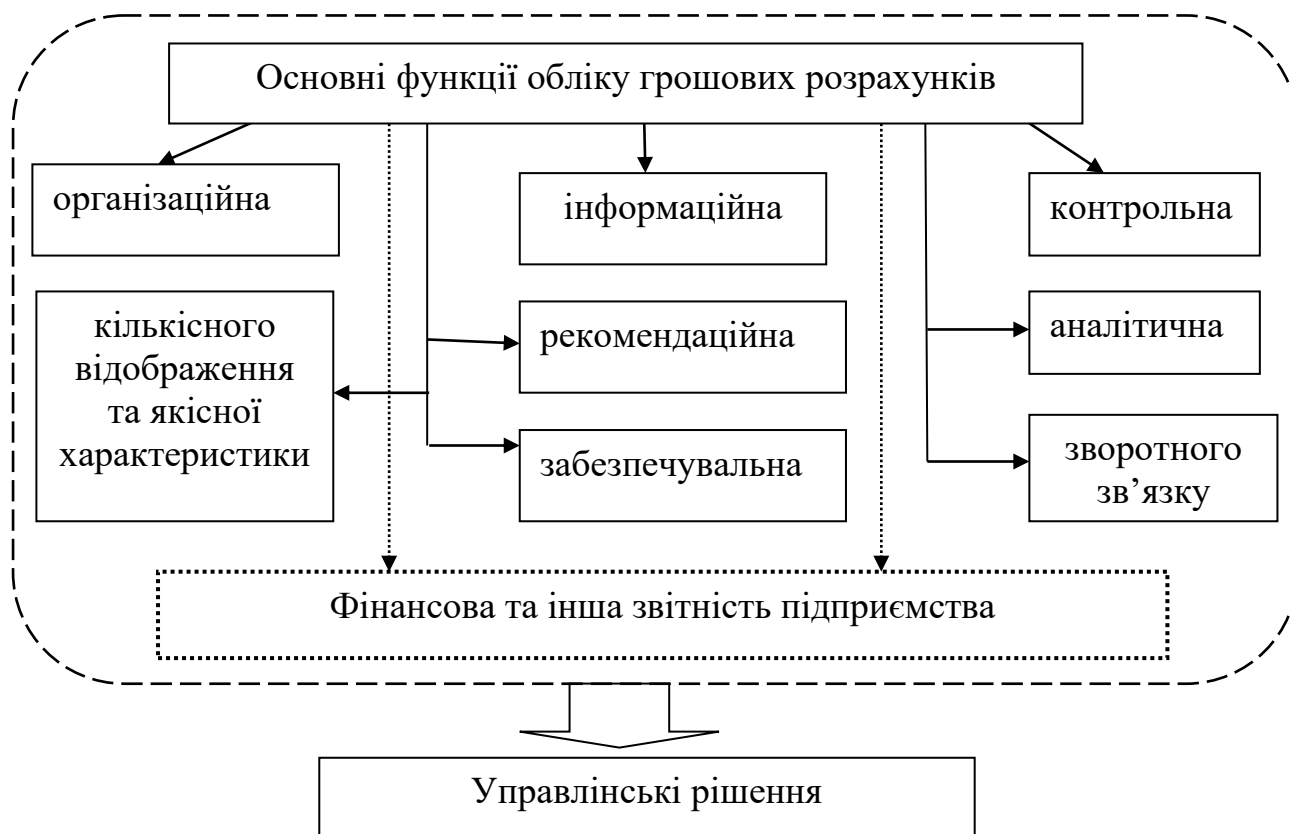

Рис. 1.2. Місце обліку грошових розрахунків в системі управління грошовими потоками підприємства

Забезпечення стабільного виконання цих функцій зумовить наявність повної та достовірної інформації щодо руху грошових потоків під час прийняття оптимальних управлінських рішень.

1.2. Принципи та порядок організації безготівкових розрахунків підприємства

Організація безготівкових розрахунків повинна відповідати певним принципам, що забезпечують ефективність розрахунків між суб'єктами ринкової економіки.

Принципи організації безготівкових розрахунків – це вихідні положення, які визначають конкретний економічний зміст способів і форм розрахунків.

В наукових доробках фахівців використовується таке поняття як “спосіб безготівкових розрахунків”.

Спосіб безготівкових розрахунків у широкому розумінні – це “економічно і фінансово обумовлений порядок здійснення грошових відносин між постачальником (продавцем) і платником (покупцем)”, який визначається “конкретними умовами виконання господарськими суб’єктами своїх грошових зобов’язань один перед одним”[26].

Спосіб безготівкових розрахунків у вузькому розумінні визначає порядок списання коштів з рахунків платників.

У сучасній системі безготівкових розрахунків підприємства використовують два основних способи здійснення платежів:

- перерахування коштів з банківського рахунка на рахунок отримувача коштів шляхом відповідних записів щодо них,
- зарахування взаємних вимог платника і отримувача коштів [27].

Призначення кожного із цих видів розрахунку полягає в погашенні грошових зобов’язань юридичних і фізичних осіб.

Динамічні зміни, притаманні ринковій економіці, впливають на формування вимог до організації безготівкових розрахунків, зумовлюють появу нових принципів.

Проведений огляд фахових джерел щодо даного питання, дає можливість узагальнити результати дослідження та виокремити наступні принципи організації безготівкових розрахунків (рис.1.3).

Одним із основних принципів організації безготівкових розрахунків є своєчасне отримання кожним суб’єктом господарювання грошових коштів за продукцію, товари чи надані ним послуги, що зумовлює прискорення обігу оборотних коштів підприємства.

Установи банків можуть тільки пропонувати підприємствам застосовувати ту чи іншу форму розрахунків, із урахуванням сфери діяльності та специфічних умов, які можуть виникнути в процесі розрахунків.

Слід зазначити, що законодавством передбачені випадки безспірного списання коштів. При відкритті декількох рахунків, підприємство визначає один з

рахунків як основний, на якому здійснюється облік заборгованості, яка списується безспірно.

Рис.1.3. Принципи організації безготівкових розрахунків

Безготівкові розрахунки стосуються розрахунків між:

– підприємствами, організаціями, установами різних форм власності, які мають рахунки в кредитних установах;

- юридичною особою і кредитною установою стосовно отримання і повернення кредиту;
- юридичною особою і населенням щодо виплати заробітної плати, отримання доходів за цінними паперами;
- фізичною чи юридичною особою та казною держави стосовно оплати податків, зборів і інших обов’язкових платежів [28, с. 248].

Фінансовим посередником у безготівкових розрахунках виступає обслуговуючий банк, який надає послуги своїм клієнтам-підприємствам.

Обслуговуючим банком називають банк, у якому відкрито рахунки підприємств, організацій, установ усіх форм власності, фізичних осіб – суб’єктів підприємницької діяльності, та який здійснює для них на договірних засадах будь-яку з операцій чи послуг, передбачених Законом України “Про банки і банківську діяльність” [29].

Рахунки для зберігання грошових коштів і здійснення розрахунків в процесі господарської діяльності підприємства можуть відкривати у будь-яких банках України на свій вибір і за згодою цих банків.

Види банківських рахунків подано на рис.1.4.

В Законі України “Про платіжні системи і переказ коштів в Україні” наступним чином визначено види рахунків, які банки можуть відкривати своїм клієнтам:

1. Вкладний (депозитний) рахунок – рахунок, який банк відкриває клієнту на договірній основі для зберігання коштів, що передаються клієнтом банку в управління на встановлений строк та під визначений процент (дохід) відповідно до умов договору.

2. Поточний рахунок – рахунок, який банк відкриває клієнту на договірній основі для зберігання коштів і здійснення розрахунково-касових операцій за допомогою платіжних інструментів відповідно до умов договору та вимог законодавства України.

3. Рахунок умовного зберігання (ескроу) – рахунок, який банк відкриває клієнту на договірній основі для зарахування на рахунок коштів та перерахування

їх особі (особам), вказаній (вказаним) клієнтом (бенефіціару або бенефіціарам), або повернення таких коштів клієнту за настання підстав, передбачених договором [30].

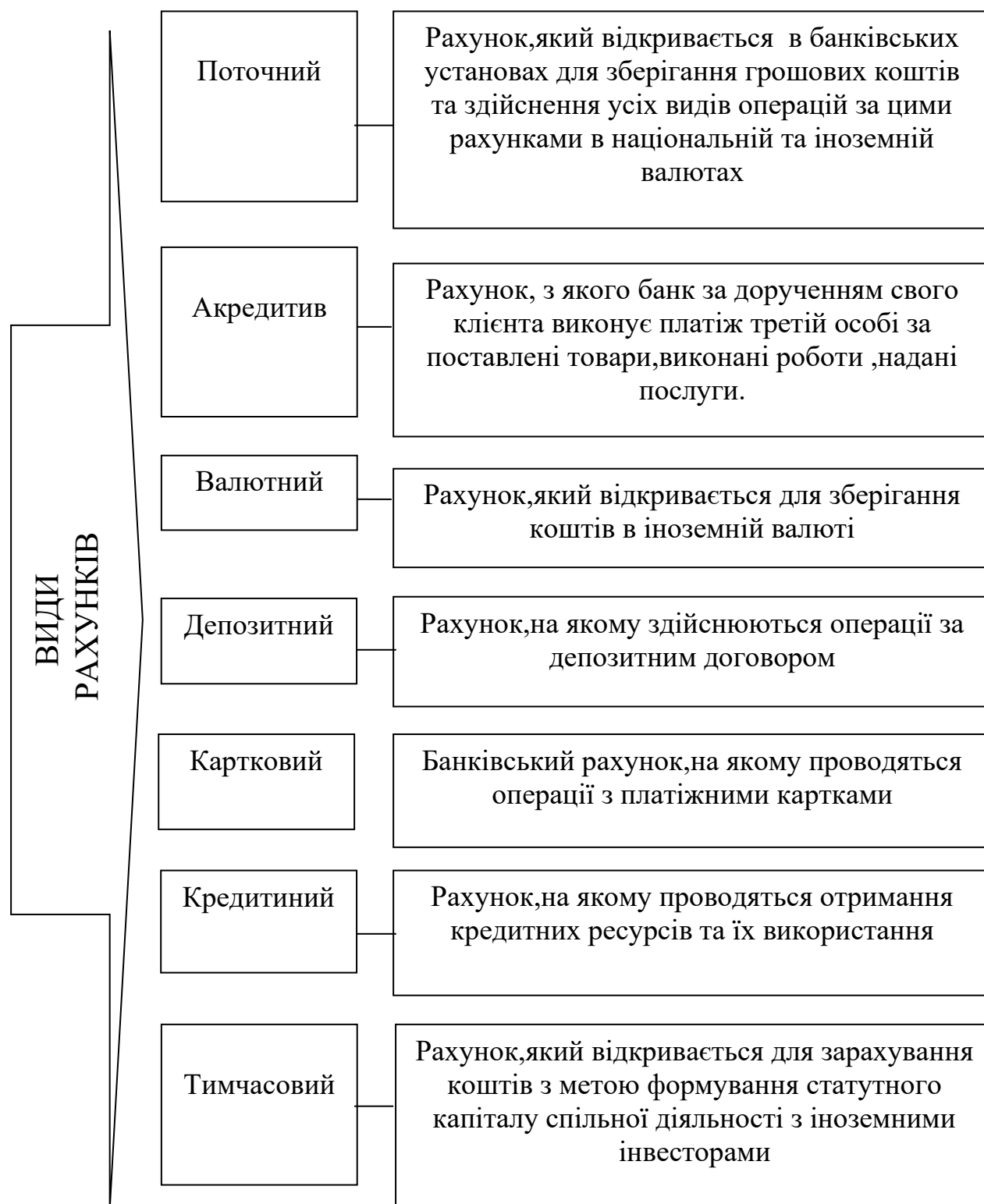

Рис.1.4. Види банківських рахунків

Для збереження грошових коштів і здійснення розрахунків установи банку відкривають всім підприємствам незалежно від форми власності поточні,

депозитні рахунки у національній та іноземній валюті згідно з Інструкцією “Про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків – резидентів і нерезидентів”[30].

Підприємства мають право відкривати необмежену кількість рахунків на свій вибір і за згодою банків. Документи, подані клієнтом для відкриття рахунків, мають бути чинними та містити достовірну інформацію на час їх подання банку.

Між банком і клієнтом укладається в письмовій формі договір банківського рахунку. Днем відкриття поточного рахунку клієнта вважається дата, що зазначена на заяві про відкриття цього рахунку в розділі “Відмітки банку”.

Особи, які від імені суб’єкта господарювання відкривають поточний рахунок, повинні:

- пред’явити паспорт або інший документ, що посвідчує особу,
- пред’явити документи, що підтверджують їх повноваження.

Для відкриття поточного рахунку юридична особа подає наступні документи:

- заяву про відкриття поточного рахунку. Заяву підписує керівник юридичної особи або інша уповноважена на це особа;
- копію належним чином зареєстрованого установчого документа (статуту/ засновницького договору/ установчого акта/ положення), засвідчену органом, який здійснив реєстрацію. Якщо документи юридичної особи оприлюднені на порталі електронних сервісів, то цього можна не робити,
- копію довідки про внесення юридичної особи до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, засвідчену органом, що видав довідку, або нотаріально чи підписом уповноваженого працівника банку;
- копію документа, що підтверджує взяття юридичної особи на облік в органі державної податкової служби, засвідчену органом, що видав документ, або нотаріально чи підписом уповноваженого працівника банку;
- картку із зразками підписів осіб, яким відповідно до законодавства України або установчих документів юридичної особи надано право розпорядження рахунком та підписання розрахункових документів[31, с. 217].

При відкритті розрахункового рахунку в банку заводять особові рахунки підприємств з призначенням номеру.

З 5 серпня 2019 року банки відкривають рахунки тільки відповідно до міжнародних вимог IBAN (= International Bank Account Number). Рахунок IBAN складається з 29 знаків, які визначають наступне (зліва направо): 2 знаки – літерний код країни (Україна – UA);

- 2 цифри – контрольний код, який розраховується за спеціальним алгоритмом та слугує для унеможливлення помилок введення номерів;
- 6 цифр – код МФО банку;
- 5 цифр (нулі) – доповнюють довжину рахунку до 29 знаків;
- 14 цифр – безпосередньо сам номер рахунку, так як і було раніше.

У випадку відкриття (закриття) або зміни номерів всіх видів рахунків установа банку зобов’язана повідомити про це податковий орган за місцем реєстрації власника рахунку впродовж трьох робочих днів з дня відкриття або закриття рахунку (включаючи день відкриття або закриття).

Інструкція “Про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів ” визначає наступні умови закриття рахунку (рис.1.5):

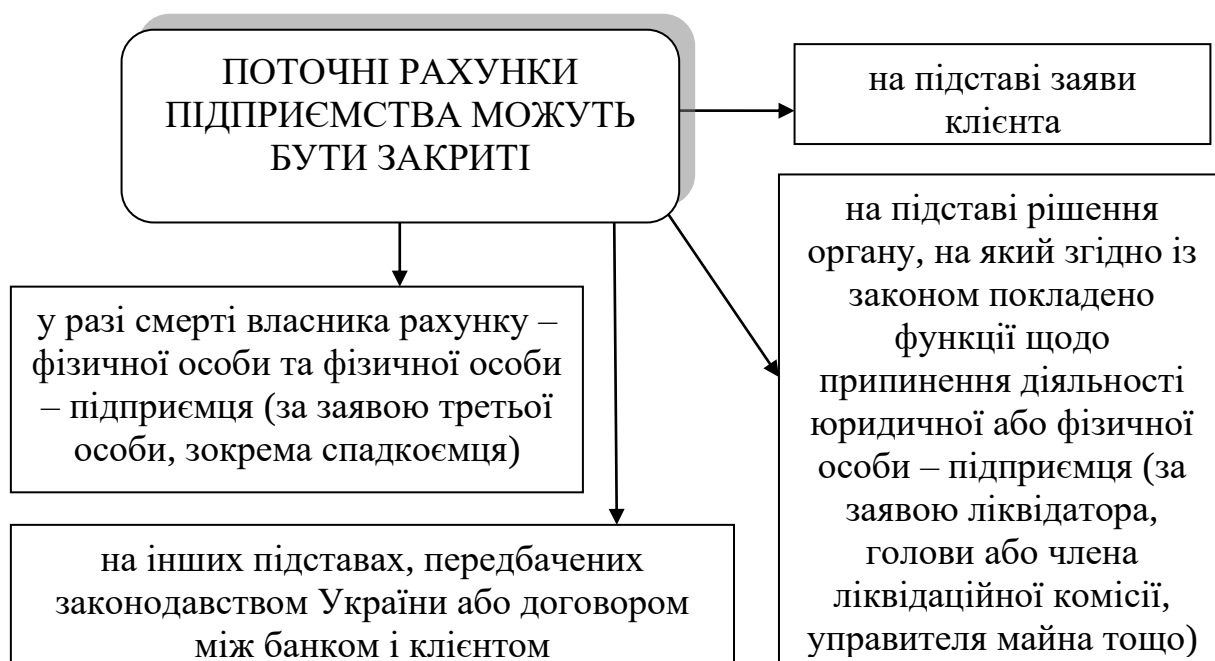

Рис.1.5. Умови закриття рахунку

Отже, різні форми безготівкових розрахунків пов'язані з використанням різних видів розрахункових документів. Порядок документального оформлення розрахункових операцій буде висвітлено в другому розділі роботи.

1.3. Нормативно-правове забезпечення обліку безготівкових розрахунків підприємства

Ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є обов'язком всіх юридичних осіб незалежно від організаційно–правових форм і форм власності та регулюється державою з метою створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності за результатами господарської діяльності підприємств.

У системі інформаційного забезпечення учасників економічних відносин нормативно–правове регулювання бухгалтерського обліку посідає особливо важливе місце.

В умовах появи українських підприємств на міжнародних ринках капіталу, Україна докладає багато зусиль щодо впровадження норм європейського законодавства з питань бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності у вітчизняну практику.

Так, на думку науковців, реформування бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні в найближчі строки має взяти орієнтир на “вдосконалення відповідно до тенденцій їх розвитку в глобалізованому світі та потреб управління національною економікою” [32, с. 29].

Чітка організація обліку та звітності є важливою умовою ефективного управління підприємством, що зумовлює необхідність повного, своєчасного та правильного відображення господарських операцій, в тому числі й відображення грошових коштів в системі обліку та управління грошовими потоками підприємства.

Національну систему регулювання обліку безготівкових розрахунків формують правові акти, які затверджуються Кабінетом Міністрів України, Верховною Радою України, Національним банком України та організаційно-методологічні аспекти, які визначаються Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, національними та міжнародними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, нормативно-правовими актами, методичними рекомендаціями та інструкціями (рис.1.6).

До міжнародних нормативно–правових актів, що регламентують облік грошових розрахунків, слід віднести Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 “Звіт про рух грошових коштів”. Він визначає вимоги щодо надання інформації про минулі зміни грошових коштів суб’єкта господарювання та їх еквівалентів за допомогою звіту про рух грошових коштів, який розмежовує грошові потоки протягом періоду від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [33].

Основним національним нормативним документом є Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, який:

- визначає єдині правові і методологічні засади організації та ведення бухгалтерського обліку в Україні;
- встановлює методологічні аспекти збирання, реєстрації й узагальнення інформації, що здійснюється шляхом суцільного, безперервного документування всіх господарських операцій;
- поширюється на всіх юридичних осіб, незалежно від організаційно-правових форм і форм власності, а також на представництва іноземних суб’єктів господарської діяльності, які зобов’язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно з чинним законодавством;
- надає право підприємству самостійно визначати облікову політику підприємства, затверджувати правила документообороту і технологію обробки облікової інформації [34].

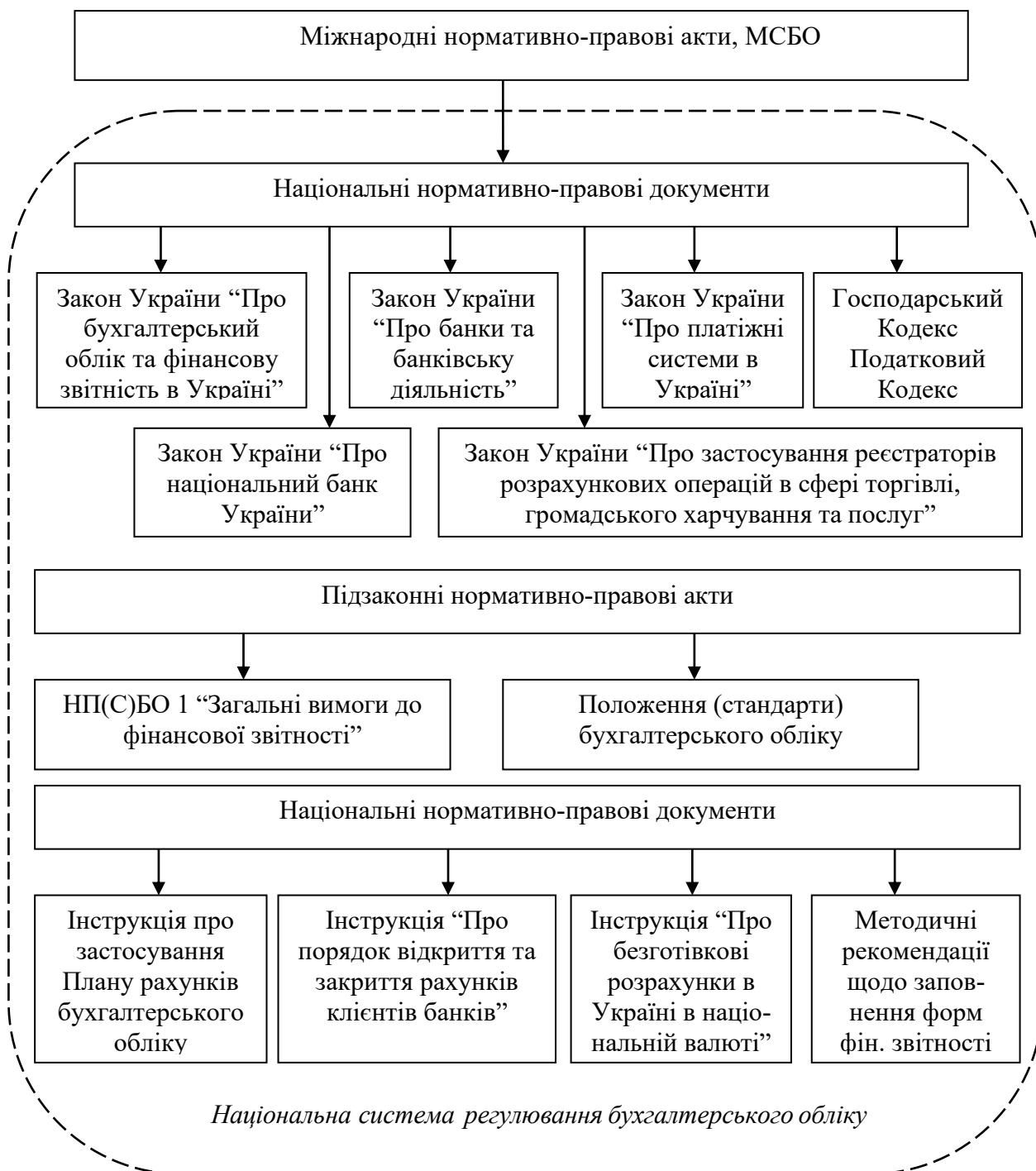

Рис. 1.6. Система нормативно-правового регулювання обліку безготівкових розрахунків

Згідно Закону України “Про банки та банківську діяльність” всі підприємства, об’єднання, організації і установи, незалежно від організаційно-правових форм і сфери своєї діяльності, зобов’язані зберігати вільні грошові кошти в установах банків на поточних рахунках різного характеру. Даний Закон регламентує порядок відкриття рахунків підприємств, організацій, установ усіх

форм власності та фізичних осіб – суб’єктів підприємницької діяльності, регулює правове забезпечення діяльності банків, інтересів вкладників і клієнтів банків, визначає основні вимоги щодо банківського обслуговування рахунків, зокрема встановлює обов’язок банків ідентифікувати клієнтів, які відкривають рахунки та осіб, уповноважених діяти від імені зазначених клієнтів [29].

Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов’язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов’язки їх посадових осіб під час адміністрування податків, а також відповідальність за порушення податкового законодавства [35].

Господарський кодекс визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб’єктами господарювання, а також між цими суб’єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання [36].

Закон України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” визначає коло осіб, яким банки мають право відкривати рахунки, а також орган (Національний банк України), який встановлює порядок відкриття банками рахунків [16].

Закон України “Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг” визначає правові принципи застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг [37].

Основним нормативним документом щодо використання банківських рахунків є Інструкція “Про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків – резидентів і нерезидентів” (рис. 1.7). Інструкція регулює:

– порядок відкриття та закриття банками, їх відокремленими підрозділами, які здійснюють банківську діяльність від імені банку, та філіями іноземних банків

в Україні поточних, вкладних (депозитних) рахунків, рахунків умовного зберігання (ескроу) клієнтів банків;

– порядок відкриття та закриття банками кореспондентських рахунків банкам (резидентам і нерезидентам), філіям іноземних банків;

– особливості здійснення операцій за окремими рахунками клієнтів, що відкриваються відповідно до законів України [30].

Рис.1.7. Нормативні положення Інструкції №492

Відкриття банківських рахунків спростилося після прийняття НБУ постанови № 106 від 25.10.2017 р., яка дозволила укладати договори про відкриття банківського рахунку та банківського вкладу в електронній формі, зокрема шляхом приєднання клієнта до публічної пропозиції (оферти) щодо

укладання договору, яка розміщена у загальнодоступному для клієнта місці та на офіційному сайті банку в мережі Інтернет. Електронна форма договору має містити електронний цифровий підпис клієнта або його представника [38].

Інструкція “Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті” встановлює загальні правила, форми і стандарти розрахунків юридичних і фізичних осіб та банків у грошовій одиниці України на території України, що здійснюються за участю банків [5].

Відповідно до вимог Інструкції № 22 банки здійснюють розрахунково-касове обслуговування своїх клієнтів на підставі відповідних договорів і своїх внутрішніх правил здійснення безготівкових розрахунків.

З 1 січня 2021 року до цієї інструкції будуть внесені зміни, передбачені Постановою Правління Національного банку України від 24 квітня 2020 року № 56.

План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій визначає рахунки, які застосовуються для групування на них фактів фінансово-господарської діяльності (кореспонденції рахунків) у бухгалтерському обліку [39].

Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов’язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб (крім банків, бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності) незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, а також виділених на окремий баланс філій, відділень та інших відособлених підрозділів юридичних осіб [40].

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Документальне оформлення розрахункових операцій

Під документообігом розуміють систему створення, обробки і реєстрації всіх бухгалтерських документів, а під процесом документування – сукупність технічних засобів і методичних прийомів для створення документа.

Організація ефективного документування на підприємстві є надзвичайно важливим завданням, яке передбачає створення оптимальної схеми руху документів.

Дослідження організаційних та методичних аспектів документального оформлення розрахункових операцій та обліку безготівкових розрахунків проведемо на прикладі фінансово–господарської діяльності ПП “Левеня”.

Юридична адреса підприємства: 78623, Івано-Франківська обл., Косівський район, село Шешори.

Предметом діяльності підприємства є виробництво дитячих ігор та іграшок.

Відповідальність за формування облікової політики ПП “Левеня” та контроль за її дотриманням покладена на керівника підприємства.

Для відображення господарських операцій, активів, зобов’язань та капіталу підприємства використовується журнально–ордерної форма обліку. Господарські операції відображаються в облікових регістрах у тому звітному періоді, в якому вони були здійснені.

Відповідно до наказу про облікову політику на ПП “Левеня” здійснюється бухгалтерський, податковий і статистичний облік та складається звітність.

Основними завданнями щодо ведення бухгалтерського обліку на ПП “Левеня” є обробка первинної документації щодо кожної господарської операції на підприємстві, своєчасне формування звітності та забезпечення керівництва інформацією про результати фінансово–господарської роботи підприємства.

Підготовка, складання та подання фінансової звітності на підприємстві здійснюється у відповідності до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 “Фінансовий звіт суб’єкта малого підприємництва” та Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”[41].

ПП “Левеня”, як суб’єкт малого підприємництва складає та подає фінансову звітність у складі Балансу (Звіту про фінансовий стан) (форма 1-м) та Звіту про фінансові результати (форма 2-м).

Фінансова звітність ПП “Левеня” є інформаційним джерелом для проведення оцінки фінансового стану підприємства.

Співставлення темпів зміни прибутку, доходу від реалізації продукції, власного капіталу та сукупних активів дає змогу здійснити попередню оцінку динаміки фінансового стану підприємства (табл.2.1).

Таблиця 2.1

**Попередня оцінка діяльності ПП “Левеня”
за 2018-2019 рр., тис.грн.**

Показник	2018 р.	2019 р.	Темп приросту, %
Чистий прибуток	179,6	190,6	106,1
Дохід від реалізації продукції (товарів, послуг)	15358,2	18084,1	117,7
Власний капітал	600,6	791,1	131,7
Сукупні активи	779,6	854,2	109,6

У звітному періоді спостерігається покращення фінансового стану підприємства, оскільки всі показники мають позитивну динаміку. Більш високі темпи зростання власного капіталу у порівнянні з сукупними активами вказують на покращення фінансової стабільності підприємства, проте, прослідковується зниження рентабельності підприємства.

Основним джерелом інформації для оцінки фінансового стану є баланс підприємства. Проаналізуємо динаміку загальної вартості майна підприємства, його оборотних коштів, власного та позикового капіталу, величину кредиторської

заборгованості. Аналітична таблиця для аналізу динаміки та визначення змін в структурі активу балансу представлена в додатку Д.

За звітний період загальна вартість майна підприємства зросла на 86,2 тис. грн., тобто на 11 %. Зростання вартості майна підприємства відбулося за рахунок необоротних активів. Вартість необоротних активів зросла на 209,4 тис. грн., тобто на 81 %. Таке зростання відбулося за рахунок збільшення основних засобів.

Оборотні активи зменшилися на 123,2 тис. грн., тобто на 24 % (додаток Е).

В 2019 р. спостерігається зменшення всіх оборотних активів. Так, в складі оборотних активів зменшилась вартість запасів на 15,6 тис. грн., дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 78,7 тис. грн., грошових коштів – на 39,1 тис. грн.

Відповідно змінилася питома вага необоротних та оборотних активів: на початок звітного періоду питома вага необоротних активів становила 33,6 %, а на кінець періоду зросла на 21 % і становить 54,7 %. Відповідно частка оборотних активів зменшилася з 66,4 % до 45,3 % (додаток Е).

В структурі активів залишається найбільшою питома вага запасів, хоча їх частка зменшилася на 6,1 %, тобто з 42,2 % до 36,1 %.

В пасиві балансу відбулися наступні зміни: у звітному періоді спостерігається збільшення власного капіталу на 370,1 тис. грн., тобто на 87 %. Зростання розміру власного капіталу відбулося за рахунок нерозподіленого прибутку (додаток Ж).

Збільшення обсягу власного капіталу є позитивним явищем, тому що вказує на покращення фінансової стабільності підприємства.

За досліджуваний період поточні зобов'язання підприємства зменшилися на 283,9 тис. грн. (додаток З).

В складі доточних зобов'язань на 173,1 тис. грн. зменшилася сума кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, на 6,8 тис. грн. – сума кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом, сума інших поточних зобов'язань – на 64,2 тис. грн., кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці на 17,4 тис. грн. та за розрахунками із страхування на 22,4 тис. грн.

У структурі пасивів співвідношення власного капіталу і поточних зобов'язань змінилося: частка власного капіталу зросла з 54,8 до 92,6 %, тобто на 37,8 %. Частка поточних зобов'язань зменшилася до 7,4 % (додаток 3).

Отже, фінансова незалежність підприємства залишається на високому рівні, тому що власний капітал істотно перевищує позиковий.

Ліквідність балансу визначимо за даними аналітичної таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз ліквідності балансу ПП “Левеня” за 2017-2019 рр.

Актив	2017р.	2018р.	2019р.	Пасив	2017р.	2018р.	2019р.	Надлишок/ нестача		
								2017р.	2018р.	2019р.
A1	78,2	53,1	39,1	П1	261,8	137,5	42,1	183,6	-84,4	-3,0
A2	107,6	122,0	39,1	П2	85,2	41,5	21,0	-22,4	80,5	18,1
A3	324,1	246,3	308,5	П3	0,0	0,0	0,0	-324,1	246,3	308,5
A4	258,1	358,2	467,5	П4	421,0	600,6	791,1	162,9	-242,4	-323,6
Баланс	768,0	779,6	854,2	Баланс	768,0	779,6	854,2			

На початку досліджуваного періоду баланс ПП “Левеня” не був абсолютно ліквідним, тому що співвідношення ранжованих активів і пасивів по 2 і 3 групам не відповідало оцінній умові $A2 \geq P2$ та $A3 \geq P3$. На кінець досліджуваного періоду не виконується умова тільки по першій групі $A1 \geq P1$, що дає підстави вважати баланс не абсолютно ліквідним, тобто підприємству не вистачає найбільш ліквідних активів.

Документальне оформлення розрахункових операцій в безготівковій формі на ПП “Левеня” регламентується Інструкцією “Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті”, яка встановлює правила використання платіжних інструментів у паперовій формі або в електронному форматі.

Безготівкові розрахунки проводяться банком на підставі розрахункових документів, які містять доручення або вимогу про перерахування коштів з рахунку платника на рахунок отримувача. До них відносяться: платіжне доручення, платіжна вимога-доручення, платіжна вимога, акредитив, розрахунковий чек, меморіальний ордер спеціальні платіжні засоби, наприклад платіжна картка(табл.2.3).

Найбільш часто між господарюючими суб'єктами виникають розрахунки із застосуванням платіжних доручень. Зазвичай, платіжні доручення використовуються для оплати за товаро-матеріальні цінності, виконані роботи чи надані послуги.

Слід зазначити, що з 13.01.2020 відповідно до Постанови НБУ №118 рахунок відправника чи отримувача в електронних розрахункових документах повинен ідентифікуватися тільки за допомогою міжнародного номера банківського рахунку (IBAN). Нова форма платіжного доручення, з якої виключений такий реквізит як “Код банку”, затверджена постановою НБУ №127[].

Таблиця 2.3

**Види розрахункових документів при здійсненні
безготівкових операцій**

Документ	Зміст документа
Платіжне доручення	Розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку вказаної суми коштів і її перерахування на рахунок одержувача.
Розрахунковий чек	Документ який містить розпорядження власника рахунку установи банку-емітента, яка веде його рахунок, сплатити чековласникові вказану в чеку суму коштів.
Платіжна вимога	Розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача або (за договірною списання) одержувача до обслуговуючого платника банку здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок одержувача. Платіжну вимогу застосовують у випадках, коли ініціатором переказу виступає стягувач.
Платіжне вимога-доручення	Розрахунковий документ, що складається з двох частин: верхньої – вимоги одержувача безпосередньо до платника про сплату певної суми коштів; нижньої – доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку визначеної ним суми коштів і перерахування її на рахунок одержувача.
Меморіальний ордер	Розрахунковий документ, який складають за ініціативою банку для оформлення операцій щодо списання коштів з рахунку платника та внутрішньобанківських операцій. Використовується при здійсненні розрахунків банками.
Інкасо	Полягає в здобутті банком грошей по різних документах від імені своїх клієнтів і зарахуванні їх в установленому порядку на рахунок одержувача засобів.
Акредитив	При цій формі банк за дорученням свого клієнта зобов'язаний: виконати платіж третій особі (бенефіціару) за поставлені товари, виконані роботи та надані послуги; надати повноваження іншому банку здійснити цей платіж.

Простота та швидкість оформлення, можливість застосування як за товарними, так і за нетоварними платежами, робить платіжні доручення найуживанішими інструментами в процесі розрахунків підприємства.

Платіжне доручення виписує платник і передає його обслуговуючому банку не пізніше, ніж за 10 календарних днів від дати оформлення платіжного доручення. Платіжне доручення банк приймає до виконання, якщо зазначена у ньому сума не перевищує залишок на рахунку платника. В іншому випадку, якщо між банком і платником є відповідна угода, банк може провести операцію овердрафт, тобто надати короткостроковий кредит для здійснення поточного платежу.

Розрахунок платіжною вимогою-дорученням передбачає, що постачальник виписує розрахунковий документ з вимогою до платника щодо оплати відвантаженої продукції, товарів або виконаних робіт відповідно до представлених йому розрахункових документів. Банк приймає до оплати вимогу-доручення в сумі, яка не перевищує наявну на рахунку платника.

Платник може повністю або частково відмовитися від акцепту платіжної вимоги-доручення, якщо продукція, товари чи послуги не відповідають умовам договору, та повідомити постачальника у терміни, які визначені договором між ними.

Якщо між банком і клієнтом укладено відповідний договір, банк може списувати з рахунка клієнта грошові кошти без подання платіжного доручення. В такому випадку договірного списання отримувач коштів оформляє платіжну вимогу, в якій вказує призначення платежу, назву, номер і дату договору із платником, та подає її до банку платника.

Банк, який обслуговує отримувача коштів, приймає платіжні вимоги протягом 10 календарних днів із дати їх складання, а банк платника – протягом 30 календарних днів з дати їх складання.

Банк платника приймає до виконання платіжну вимогу незалежно від залишку коштів на рахунку платника й виконує його в межах наявного залишку.

За невиконаною сумою вимога повертається до стягувача – отримувача коштів [42, с. 119].

У розрахунковому документі платник вказує дату валютування, тобто дату, починаючи з якої кошти, які переказує платник, переходять у власність отримувача коштів. Якщо дату валютування вказано, то кошти, перераховані з рахунка платника, не переводять на рахунок отримувача до настання дати валютування, зазначеної в платіжному дорученні. До дати валютування сума переказу обліковується на рахунках банку, в якому обслуговується отримувач.

Популярною формою розрахунків є акредитивна форма розрахунків. Вона безпечна й надійна, проте при ній більша частка відповідальності лягає на банки.

У фаховій літературі, зокрема науковцями Я. Д. Крупкою, З. В. Задорожним, Н. В. Гудзь [42, с. 119], виділено наступні види акредитиву (табл.2.4.).

Таблиця 2.4

Види акредитивів

Вид акредитива	Пояснення
Покритий	Для здійснення платежу заявник перед відкриттям акредитива резервує необхідну суму на спеціальному рахунку в банку-емітенті
Непокритий	Акредитив не забезпечений власними коштами заявника: у разі відсутності в останнього коштів банк-емітент здійснює платіж за рахунок кредиту
Безвідкличний	Не може бути змінений або анульований банком-емітентом без згоди підтверджуючого банку (якщо він є) та бенефіціара
Відкличний	Може бути змінений або анульований банком-емітентом без згоди підтверджуючого банку (якщо він є) та бенефіціара
Підтверджений	Містить додаткове зобов'язання підтверджуючого банку здійснити платіж: у разі отримання документів, які повністю відповідають умовам акредитива або у випадку, коли банк-емітент не здійснив платіж на користь бенефіціара (за умови виконання бенефіціаром усіх умов акредитиву)

Банк-емітент відкриває акредитив при наявності заяви від заявника та договору, яким передбачено відкриття акредитиву. Умови акредитиву, зазначені в заяві повинні відповідати умовам акредитиву, зазначених у договорі. Для

отримання платежу за акредитивом, бенефіціар подає в банк документи, які підтверджують, що всі умови акредитиву виконано, після чого може отримати належний йому платіж.

Ця форма розрахунків більш вигідна для постачальника, ніж для покупця, тому що акредитив є платною послугою і покупець оплачує видатки з відкриття акредитиву.

Чеки використовуються тільки для безготівкових перерахувань із рахунка чекодавця на рахунок отримувача коштів і не використовуються при оплаті готівкою. Підприємства не можуть отримувати готівку в обмін на чек, а також отримувати здачу готівкою із суми чека.

Для оплати чеків чекодавець бронює кошти на окремому рахунку “Розрахунки чеками”, подаючи до банку платіжне доручення для перерахування коштів. Чекова книжка видається на суму, що не перевищує залишок коштів на рахунку чекодавця. Виплата здійснюється суворо за цільовим призначенням коштів: на виплату заробітної плати, на господарські потреби тощо.

Термін дії чекової книжки – один рік, а чека, який видається фізичній особі для разового розрахунку, – три місяці з дати видачі. Кожний бланк чека контролюється банком.

Розрахункові документи складають у такій кількості, щоб забезпечити всіх учасників безготівкових розрахунків, але не менше двох екземплярів. В розрахункових документах не допускаються ніякого виду виправлення, підприємства несуть повну відповідальність за правильність внесення даних у розрахункові документи.

Отже, для здійснення безготівкових розрахунків підприємство обирає такі платіжні інструменти, застосування яких сприяє успішному та своєчасному виконанню зобов'язань, скороченню дебіторської і кредиторської заборгованості, підвищенню відповідальності за дотримання платіжної дисципліни, прискоренню обігу грошових коштів.

2.2. Відображення безготівкових розрахунків підприємства на рахунках бухгалтерського обліку

Основними завданнями обліку безготівкових розрахунків є:

- своєчасне проведення безготівкових розрахункових операцій відповідно до нормативно-правовоо забезпечення даної ділянки обліку;
- своєчасне та правильне документування безготівкових розрахунків підприємства;
- своєчасне та точне проведення розрахунків з дебіторами, стягнення заборгованості та періодичне проведення інвентаризації дебіторської заборгованості;
- контроль за витрачанням грошових коштів.

Для обліку операцій на рахунках в банку використовується рахунок 31 “Рахунки в банках”, який відкривається підприємствами, які мають самостійний баланс і здійснюють розрахункові операції у банку.

Схема облікового відображення операцій на поточному рахунку в банку подана на рис. 2.1.

Узагальнена інформація про наявність і рух грошових коштів відображається на таких субрахунках:

у національній валюті:

31.1 “Поточні рахунки в національній валюті”;

31.3 “Інші рахунки в банку в національній валюті”;

31.5 “Спеціальні рахунки в національній валюті”;

в іноземній валюті:

31.2 “Поточні рахунки в іноземній валюті”;

31.4 “Інші рахунки в банку в іноземній валюті”;

31.6 “Спеціальні рахунки в іноземній валюті”.

Аналітичний облік наявності та руху грошових коштів на рахунках у банку здійснюється за виписками банку та розрахунковими документами, які до них додаються і підтверджують зарахування або списання грошових коштів (платіжні

доручення, платіжні вимоги та ін.).

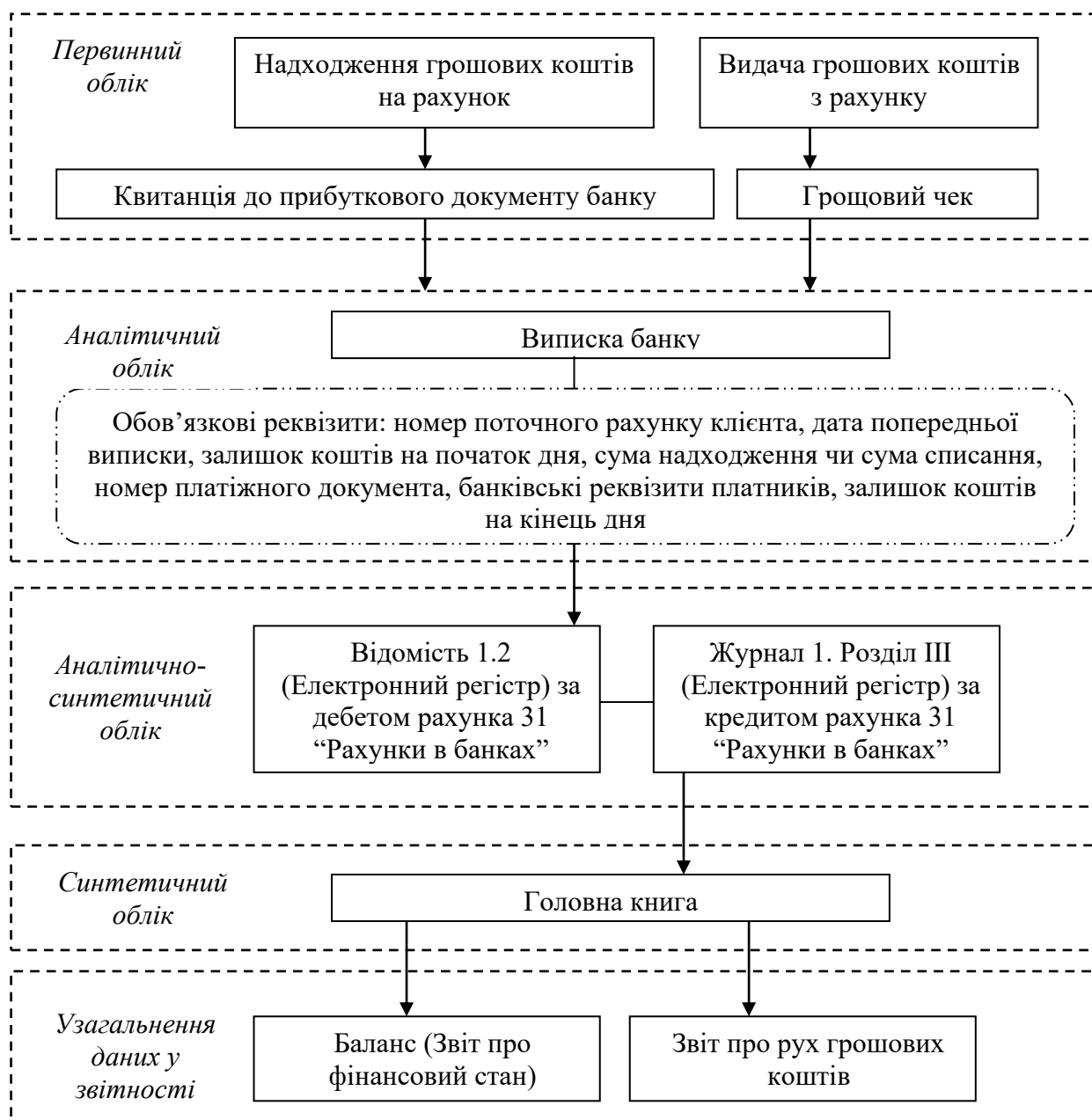

Рис. 2.1.Схема облікового відображення операцій на поточному рахунку в банку

Аналітичний облік забезпечує можливість щоденно визначати залишки грошових коштів на рахунках в банках та відображає їх рух за певний період.

Синтетичний облік операцій на рахунках в банках ведеться на рахунку 31 “Рахунки в банках”. По дебету рахунку 31 “Рахунки в банку” відображається надходження (збільшення) грошових коштів, а по кредиту – їх використання (списання).

Синтетичний облік операцій в національній валюті на поточному рахунку ведеться в журналі 1 розділ III за кредитом рахунка 31 та у відомості 1.2 розділ IV.

Бухгалтерська служба ПП “Левеня” розрахунки чеками відображає наступним чином: відкриття чекової книжки на суму перерахованих коштів відображається кореспонденцією рахунків Д-т 313 “Інші рахунки в банку в національній валюті”, К-т 311 “Поточний рахунок в національній валюті”.

Суми по одержаних в банку лімітованих чекових книжках списуються в міру оплати виданих підприємством чеків, тобто в сумах погашення банком пред’явлених йому чеків згідно з випискою банку. При цьому складається проводка: Дт 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”, Кт 313 “Інші рахунки в банку в національній валюті”.

Суми по чеках виданих, але не оплачених банком залишаються на субрахунку 313.

Рух коштів по чекових книжках, виданих в підзвіт працівникам підприємства для розрахунків з підприємствами-кредиторами, обліковується на рахунках 63 “Розрахунки з постачальниками і підрядниками” або 685 “Розрахунки з іншими кредиторами” і по аналітичному рахунку “Підзвітні особи по виданих їм чекових книжках” до рахунку 372 “Розрахунки з підзвітними особами”.

Видача чекової книжки підзвітній особі відображається : Кт 685 і Дт 372. Після складання підзвітними особами звіту кредитується рахунок 372 в кореспонденції з рахунком 685 на суму використаних чеків. Таким чином, сальдо по рахунках 372 і 685 повинні співпадати і бути тотожними сумі по залишку чеків у підзвітних осіб, а різниця між названими сальдо і сальдо по рахунку 313 покаже суму по використаних, але не оплачених банком чеках.

Господарські операції, які здійснює ПП “Левеня” та відповідні їм кореспондуючі рахунки на ведемо в табл.2.5.

Дані за операціями на рахунках у банку систематизуються у Журналі № 1 (за кредитом рахунку 31) і у Відомості № 1.2 (за дебетом рахунку 31), а при використанні комп’ютерної системи обліку – в електронних регістрах.

Таблиця 2.5

Кореспонденції обліку операцій на рахунку в банку ПП “Левеня”

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
1	2	3
Проведено розрахунки з постачальниками	63	31
Оплачено покупцями раніше одержану продукцію	31	36
Повернено постачальниками невикористані аванси	31	63
Оплачено витрати на придбання і монтаж основних засобів	15	31
Погашено дебітором довгострокову заборгованість на поточний рахунок підприємства	31	18
Повернуто передоплату покупцям	36	31
Погашено заборгованість перед бюджетом	64	31
Сплачено єдиний внесок на соцстрахування	65	31
Перераховано суми заробітної плати на особисті рахунки працівників	66	31
Придбано інші необоротні активи	18	31
Одержано довгострокову позику банку на поточний рахунок	31	50
Одержано короткострокову позику банку	31	60
Повернуто банку довгострокову позику	50	31
Погашено короткострокові позики банку	60	31
Погашено довгострокові зобов'язання перед різними кредиторами	55	31
Безоплатно одержано безготівкові кошти	31	42

Операції по рахунку 31 “Рахунки в банках” відображають на підставі перевірених виписок банку і грошових документів, доданих до них.

Виписка банку – документ, що видається банком підприємству і відображає рух грошових коштів на поточному рахунку.

Виписки банку є регістрами аналітичного обліку і підставою для облікових записів на поточному рахунку. Подання до банку первинних документів і прийняття їх банком не є підставою для обліку господарських операцій, поки вони не будуть відображені у виписці

Проведене дослідження щодо організації обліку безготівкових розрахунків дає змогу узагальнити процес обробки банківських виписок у вигляді схеми 2.2.

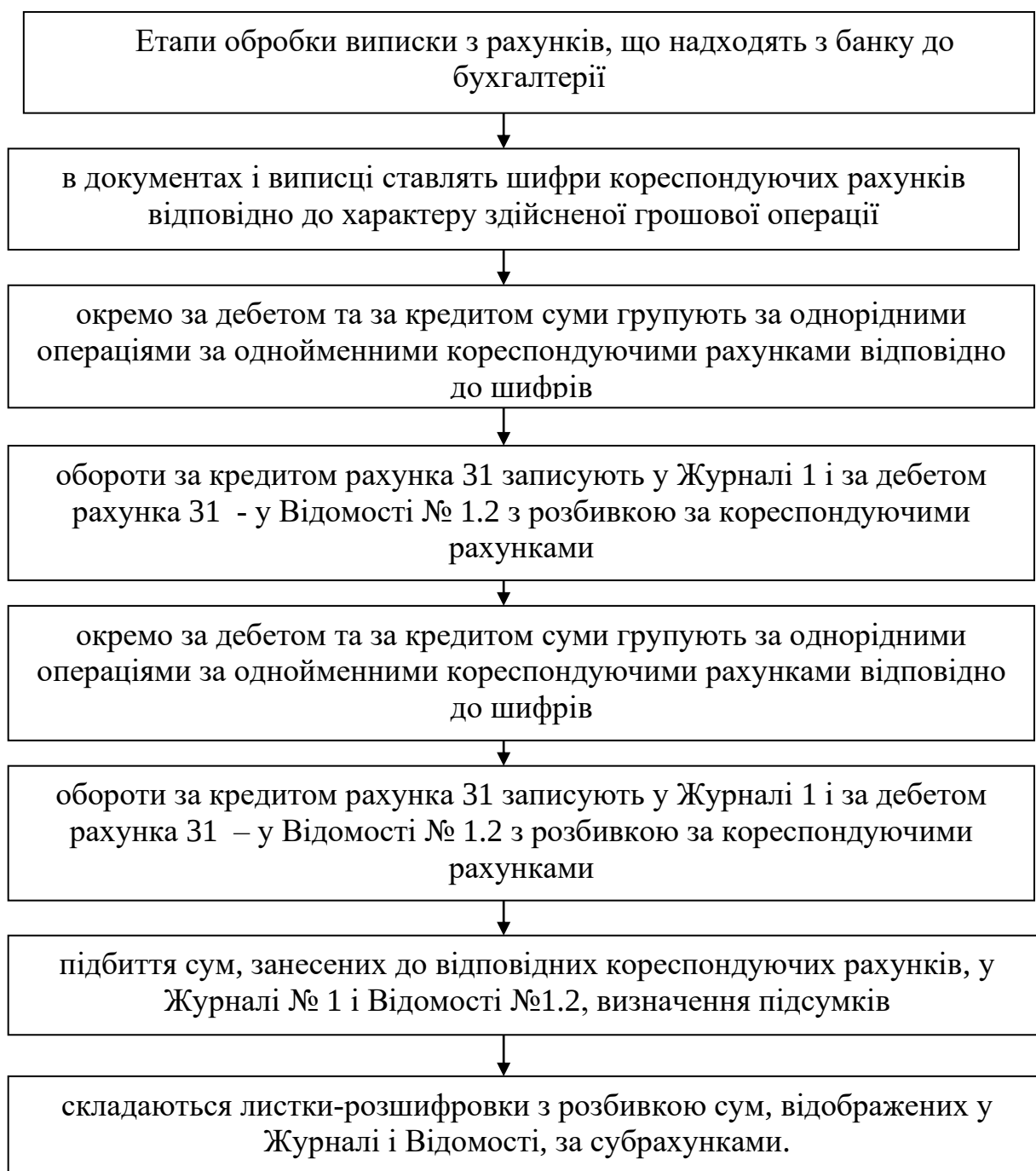

Рис.2.2. Послідовність обробки банківських виписок

Якщо у виписках банку виявлено операції, помилково проведені на рахунку 31 “Рахунки в банках”, то вони відображаються відповідно по дебету або кредиту рахунка 31 в кореспонденції з рахунком 374 “Розрахунки за претензіями”. Помилки, допущені в операціях рахунка 31 “Рахунки в банках”, повинні своєчасно виявлятися. Також слід відстежувати їх виправлення установою банку.

Не виявлені або не виправлені помилки відносять на збитки підприємства,

тому на рахунку 31 “Рахунки в банках” залишок на кожний момент часу має відповідати залишку грошей, зафіксованому у виписці банку по рахунку 31 “Рахунки в банках”.

Отже, виписка банку є документальним підтвердженням операцій з руху коштів на рахунках у банку. Вона замінює реєстр аналітичного обліку за поточним рахунком і одночасно є підставою для здійснення бухгалтерських записів.

Проведене дослідження свідчить, що документування та відображення безготівкових розрахунків ПП “Левеня” на рахунках бухгалтерського обліку здійснюється у відповідності до вимог чинного законодавства.

2.3. Удосконалення обліку безготівкових розрахунків підприємства

Застосування інформаційних технологій вносить позитивні зміни до організації бухгалтерського обліку, причому автоматизація облікових процесів стає визначальним фактором ефективної організації обліку. Інформаційні технології впливають на оперативність і якість при збиранні, зберіганні, обробці та передачі інформації управлінським структурам.

Головним призначенням автоматизованих систем обліку є полегшення рутинної роботи бухгалтера та забезпечення його засобами для автоматизованого формування звітної інформації з різним рівнем деталізації та без обмежень при виборі звітного періоду.

Сучасні технічні і програмні засоби обробки первинної інформації дають ширші можливості відповідати вимогам методології бухгалтерського обліку та забезпечують документування облікової інформації з вищим рівнем достовірності та оперативності, зменшують трудомісткість документування.

Таким чином, автоматизовану систему обліку визначає сукупність технічних та програмних засобів, методів і технологій, інформаційне структуроване сховище даних та персонал, який забезпечує збір, та оброблення

облікової інформації, а також її передачу управлінським структурам для підготовки та прийняття ефективних рішень.

Розвиток інформаційних технологій та їх впровадження в систему обліку на підприємстві суттєво покращує організацію кожної ділянки обліку, полегшує формування звітної інформації, забезпечує більшу достовірність та інформативність звітів. Серед найвагоміших переваг автоматизованого обліку слід зазначити:

- накопичення і багаторазове використання облікових даних;
- формування звітних показників в інтерактивному режимі;
- кількість аналітичних рахунків відповідно до завдань та цілей обліку;
- автоматичне формування всіх облікових регістрів і форм звітності на основі даних, відображених в системі рахунків;
- зниження кількості бухгалтерських помилок;
- оперативність оброблення даних.

Всі зазначені переваги автоматизованого ведення бухгалтерського обліку справджуються і для задач обліку безготівкових розрахунків підприємства.

Удосконалення обліку безготівкових розрахунків на підприємстві можливе з використанням електронної системи “Клієнт–банк”.

Оскільки більшість операцій з надходження та списання безготівкових коштів на рахунках в банку при автоматизованій формі ведення обліку оформлюються документами “Платіжне доручення вхідне” та “Платіжне доручення вихідне”, можливість подання цих доручень не відвідуючи банківську установу є безумовно вагомим чинником для удосконалення облікового процесу.

На даний час існує велика кількість різноманітних програмних продуктів для автоматизації бухгалтерського обліку. Найбільш популярною серед них є “1С: Бухгалтерія для України”.

В програмі “1С: Бухгалтерія 2.0” передбачена можливість обміну даних з банком в електронному форматі. Електронна система “Клієнт–банк” співпрацює з автоматизованою системою обліку щодо експорту та імпорту платіжних доручень, тобто працівники бухгалтерської служби на підприємстві можуть

завантажувати (імпортувати) та вивантажувати (експортувати) платіжні документи в банківську систему та з неї.

Електронна система “Клієнт–банк” максимально оптимізує час на проведення облікових процесів тих підприємств, які здійснюють велику кількість платежів протягом операційного дня, оскільки з використанням системи збільшується оперативність проходження платежів і з’являється можливість залучати працівників до виконання інших облікових задач, не витрачаючи час на доставку платіжних документів в банк.

Електронна система “Клієнт–банк” дає можливість виконати певні господарські операції не відвідуючи банківської установи. Переваги та функціональні можливості електронної системи «Клієнт–банк» подано на рис. 2.3.

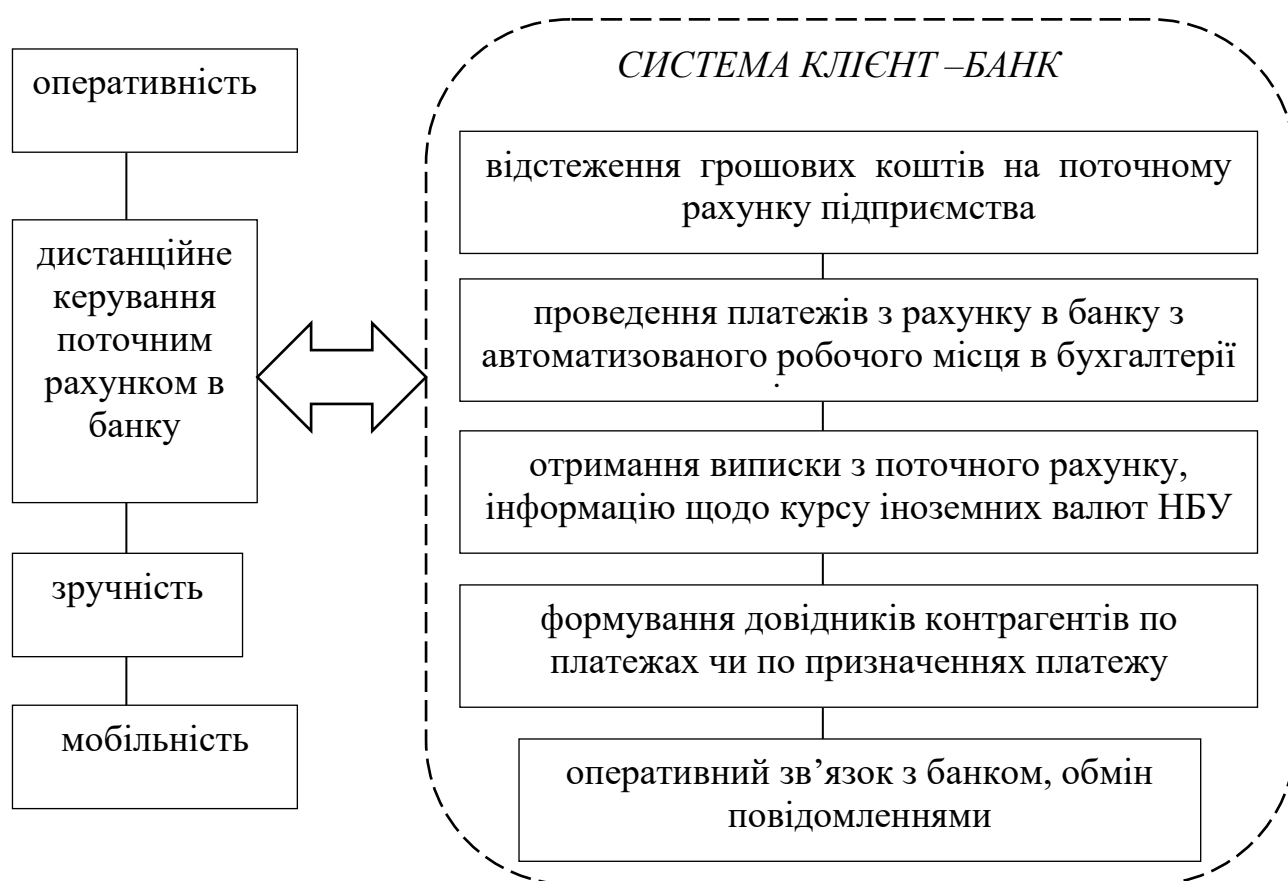

Рис.2.3. Переваги системи дистанційного обслуговування “клієнт-банк”

Ще одним напрямком удосконалення обліку безготівкових розрахунків підприємства є використання електронних грошей, які дозволяють оперативно управляти грошовими ресурсами підприємства.

Питання організації та методики бухгалтерського обліку електронних грошей, як нового специфічного об'єкта обліку, знаходиться в полі зору багатьох науковців і викликає багато дискусій – починаючи з визначення сутності поняття, і до методики їх відображення в обліку.

Так, на думку М. І. Савлук, електронні гроші – це “різновид депозитних грошей, які існують в пам'яті комп'ютерів і здійснюють свій рух автоматично з допомогою комп'ютерних систем за безпосередніми розпорядженнями власників поточних рахунків”[43].

Науковець Н. Л. Шишкова вважає електронні гроші унікальним економічним і правовим феноменом, які за економічною сутністю є своєрідною третьою формою грошей [44].

Інші дослідники сутності електронних грошей трактують їх як “вид платіжних засобів, обіг яких відбувається в електронному вигляді та гарантує повну анонімність”[45].

Закон України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” визначає електронні гроші як “одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі”[16].

Таким чином, з одного боку, вони є засобом платежу, які не можуть бути прирівнені до статусу національної грошової одиниці – гривні, а з іншого боку, є зобов'язанням емітента, яке виконується в готівковій чи безготівковій формі.

Електронні гроші практично замінюють готівкові розрахунки, які здійснюються без використання банківських рахунків, проте, мають ознаки як готівкових, так і безготівкових коштів (рис.2.4).

Електронні гроші зберігаються на спеціальних носіях і використовуються за допомогою спеціальних технічних пристроїв. Випуск електронних грошей

здійснює лише уповноважений банк шляхом надання їх користувачам в обмін на готівкові та безготівкові кошти.

Користувачі, які є суб'єктами господарювання, мають право отримувати електронні гроші виключно в обмін на безготівкові кошти.

Безумовними перевагами розрахунку електронними грошима можна назвати низьку вартість їх емісії, простоту збереження та відсутність втрати якості з часом, надійна система безпеки при розрахунку, незалежність від банків, відсутність персоніфікації та необхідності здійснювати перерахунок.

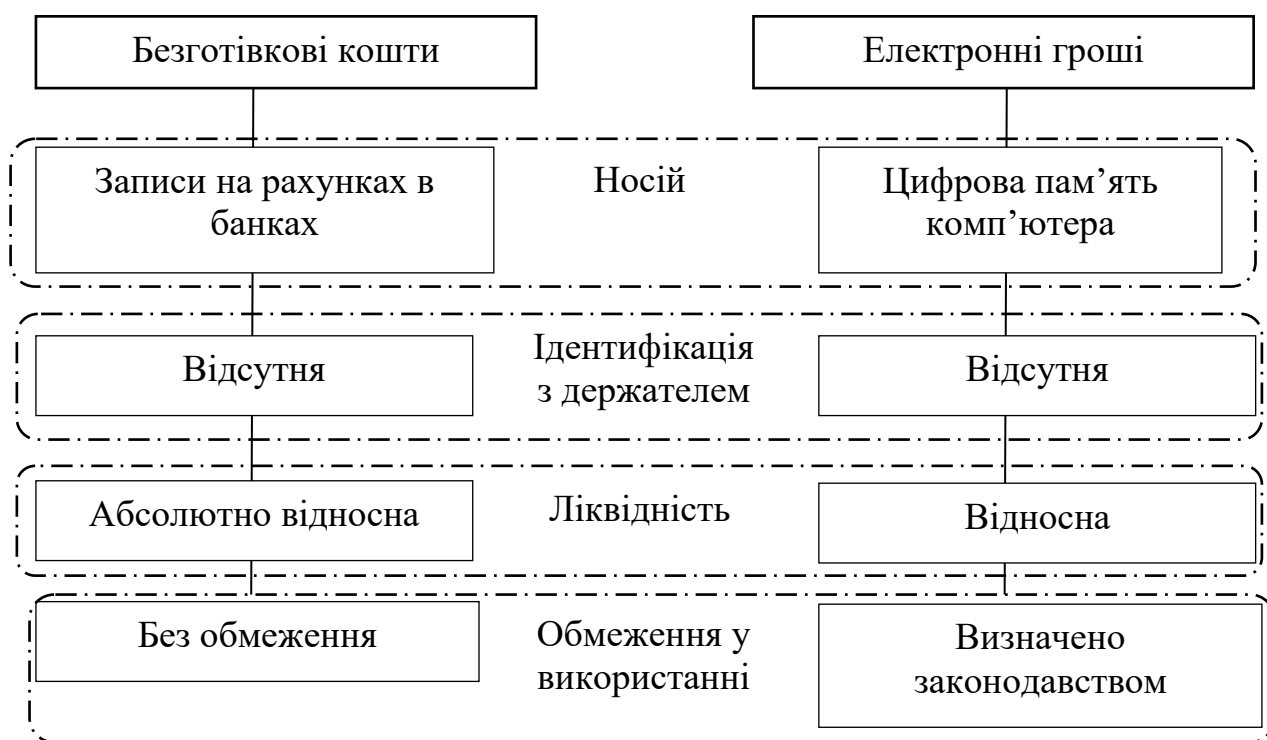

Рис. 2.4. Порівняння характеристик безготівкових коштів та електронних грошей

З точки зору бухгалтерського обліку, електронні гроші визначають як інші кошти, з огляду на те, що вони мають властивість легко у них конвертуватися. Для обліку електронних грошей Планом рахунків передбачено рахунок 33 “Інші кошти”. Хоча, на думку ряду науковців, зважаючи на визначення електронних грошей, яке наведене в Положенні про електронний обіг в Україні, їх потрібно відображати у складі зобов’язань.

Відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України, операції з електронними грошима відображаються на субрахунку 335 “Електронні гроші, номіновані в національній валюті”.

Типові господарські операції підприємства з використанням електронних грошей подано в табл.2.6.

Таблиця 2.6

**Типові господарські операції підприємства з використанням
електронних грошей**

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Оплачено товар електронними грошима	371	335
Отримано електронні гроші за товар	335	681
Перераховано грошові кошти на придбання е-грошей	333	311
Надійшли електронні гроші на електронний гаманець	335	333
Відображено комісію за придбання е-грошей	92	333
Пред'явлено до погашення електронні гроші	377	335
Надійшли грошові кошти за погашені електронні гроші	311	377
Відображено комісію за погашення електронних грошей	92	377

Слід зазначити, що електронні гроші, як новий об'єкт обліку, якому притаманні особливі властивості, повинен обов'язково бути відображений у наказі про облікову політику підприємства.

Таким чином, можна зробити висновок, що сьогодні в Україні є декілька напрямків, за якими можна вдосконалювати наявну систему організації обліку грошових коштів на рахунках в банках. Перш за все, це застосування електронної системи “клієнт–банк”, яка забезпечує дистанційне обслуговування безготівкових розрахунків підприємства.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Методика проведення аналізу грошових розрахунків підприємства

Запорукою прийняття ефективних управлінських рішень на підприємстві є організація та проведення аналізу його діяльності, оскільки аналітичні та оперативні дані, що відображають реальні фінансові процеси на підприємстві слугують інформаційним джерелом для системи управління.

Економічний аналіз представляє собою систему спеціальних знань, пов'язаних з дослідженням економічних процесів, що складаються під впливом об'єктивних економічних законів і факторів суб'єктивного порядку [46].

Недостатній рівень інформаційного забезпечення управлінських структур на підприємстві може привести до прийняття невірних рішень та спричинити ризики підприємницької діяльності.

У процесі аналізу визначаються взаємозалежність між різними показниками господарської діяльності, що дозволяє управлінцям приймати обґрунтовані економічні рішення.

Метою економічного аналізу є оцінка результатів діяльності підприємства, з'ясування факторів впливу на нього та виявлення резервів, направлених на забезпечення стабільної та прибуткової діяльності підприємств.

Відповідно до мети, основними завдання економічного аналізу є оцінка стану та динаміки показників господарської діяльності підприємства, аналіз ефективності використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, своєчасне з'ясування і виправлення недоліків у діяльності підприємства та знаходження резервів покращення його фінансового стану.

Господарську діяльність підприємства аналізують за різні періоди часу, на різних рівнях управління з різним обсягом вивчення показників, що зумовлює вибір методів та прийомів аналізу (рис.3.1).

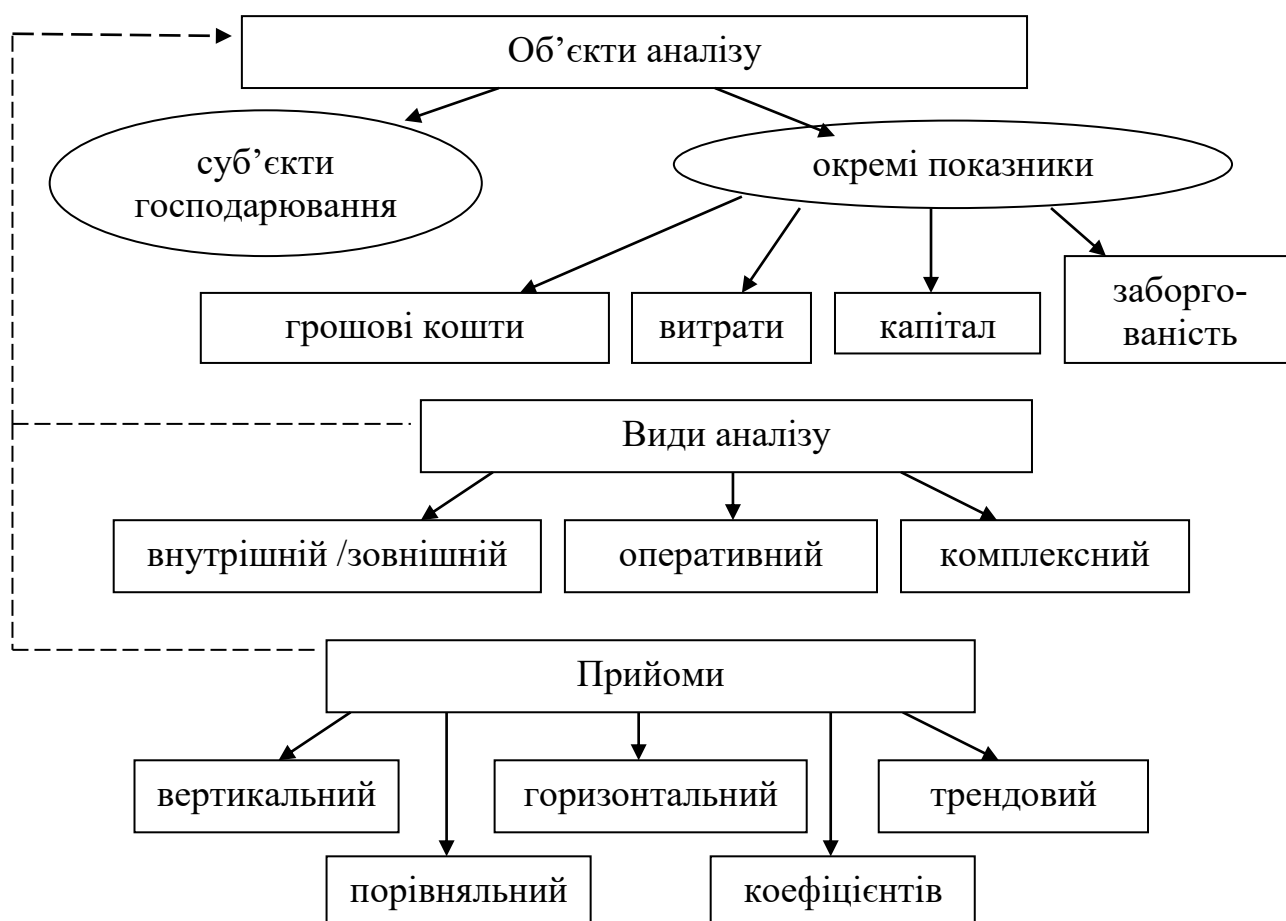

Рис.3.1. Основні види та прийоми аналізу

Необхідність та важливість проведення аналізу грошових розрахунків підприємства визначається місцем грошових коштів у функціонуванні підприємства. Наявність фінансових ресурсів та надходження грошових коштів від платників впливає на стан грошового обігу, кредитні відносини, фінансову стабільність підприємства.

Аналіз грошових розрахунків підприємства складається з наступних етапів:

- аналіз динаміки та структури розрахункових операцій підприємства;
- аналіз коефіцієнта співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, який може вказувати на погіршення або покращення фінансової стійкості підприємства;
- аналіз грошових потоків, дослідження структури джерел утворення та напрямів витрачання коштів;
- дослідження ліквідності та платоспроможності підприємства, які

відображають можливість підприємства погасити свої зобов'язання перед контрагентами, банками та іншими суб'єктами підприємницької діяльності;

– дослідження показників оборотності та ефективності використання грошових потоків підприємства.

При аналізі динаміки та структури розрахункових операцій підприємства визначається частка готівкових та безготівкових розрахунків, їх зміни в абсолютних величинах та темпи приросту. Для проведення такого аналізу в аналітичній таблиці застосовують прийоми горизонтального та вертикального аналізу. Дані розрахунки доцільно проводити засобами табличного процесора MS Excel (рис.3.2).

	A	B	C	D	E	F
1		Абсолютні показники, тис.грн.			Відхилення 2019/2017	Темп приросту, %
2	Вид розрахунку	2017	2018	2019		
3	Безготівкові розрахунки	8724,1	9211,4	9641,7	=D3-B3	=D3/B3*100
4	Готівкові розрахунки	169,8	227,1	271,5	=D4-B4	=D4/B4*100
5	Разом	=SUM(B3:B4)	=SUM(C3:C4)	=SUM(D3:D4)	=D5-B5	
6		Питома вага, %				
7	Безготівкові розрахунки	=B3/B5*100	=C3/C5*100	=D3/D5*100	=D7-B7	
8	Готівкові розрахунки	=B4/B5*100	=C4/C5*100	=D4/D5*100	=D8-B8	
9	Разом	=SUM(B7:B8)	=SUM(C7:C8)	=SUM(D7:D8)		

Рис.3.2.Визначення динаміки та питомої ваги показників в MS Excel

Процес оптимізації грошових потоків підприємства пов'язаний із розрахунками за дебіторською та кредиторською заборгованостями, що зумовлює доцільність порівняння дебіторської і кредиторської заборгованості, їх динаміки, темпів приросту та зміни коефіцієнта їх співвідношення.

Значне перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською створює загрозу фінансовій стійкості підприємства. Значне перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською спричиняє відволікання коштів з господарського обороту. В такі ситуації підприємство змушене залучати додаткові джерела фінансування, зокрема банківські кредити. Загалом, нормальним

вважається значення коефіцієнта співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості на рівні 1, тобто кошти, отримані від погашення дебіторської заборгованості вистачить для покриття найбільш строкових зобов'язань підприємства перед кредиторами.

Основним джерелом інформації для аналізу грошових потоків є Звіт про рух грошових коштів, в якому відображаються джерела надходження коштів і напрямки їх витрачання, а також динаміку коштів за період.

Проте для підприємств, які складають та подають фінансову звітність у складі Балансу (Звіту про фінансовий стан) (форма 1-м) та Звіту про фінансові результати (форма 2-м), можна використати метод джерел і використання, який дає можливість скласти звіт про рух грошових коштів, користуючись тільки даними балансу.

Аналіз джерел утворення грошових коштів здійснюється на основі балансу підприємства, динаміка статей якого інтерпретується як формування джерел або як витрачання коштів. Зменшення активів та зростання власного та позичкового капіталу призводять до формування джерел коштів. Використання коштів оцінюється його наслідками – збільшенням активів та зменшенням заборгованості підприємства.

Дослідження структури джерел утворення та напрямів витрачання коштів дозволяє визначити статті балансу підприємства, що увібрали в себе основну суму витрачених коштів та статті за якими ці кошти було утворено.

Метод джерел і використання також може бути використаний як інструмент оцінки фінансової стабільності. Він дозволяє проаналізувати дотримання принципу погодженості строків залучення джерел коштів зі строками їхнього використання у звітному періоді й зробити висновок про посилення або ослаблення фінансової стабільності [47, с. 358].

Оптимальна структура джерел і використання коштів представлена на рис. 3.3.

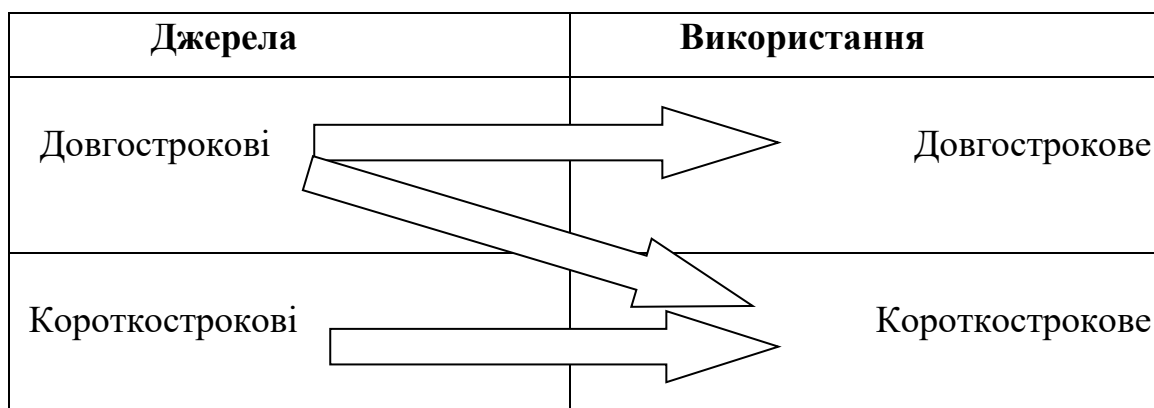

Рис.3.3. Оптимальна структура джерел і використання коштів

Слід зазначити, що система аналізу повинна мати максимальний ступінь аналітичності, що досягається шляхом включення до системи тих коефіцієнтів, значення яких підтверджується міжнародною практикою їх застосування в аналітичній роботі (таб. 3.1).

Таблиця 3.1

Відності показники ліквідності

Показник	Економічний зміст
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Показує, яку частину поточних зобов'язань і забезпечень підприємство має можливість негайно погасити високоліквідними оборотними активами (грошима і поточними фінансовими інвестиціями).
Коефіцієнт термінової ліквідності	Показує, яку частину поточних зобов'язань і забезпечень підприємство може погасити, використавши поряд із високоліквідними оборотними активами середньоліквідні активи (поточну дебіторську заборгованість, інші оборотні активи).
Коефіцієнт загальної ліквідності	Показує, скільки гривень оборотних активів припадає на кожну гривню поточних зобов'язань і забезпечень, тобто оцінює достатність ресурсів оборотних активів для погашення короткострокових зобов'язань.

Інформаційною базою для розрахунку коефіцієнтів слугує фінансова звітність підприємства.

3.2. Аналіз динаміки безготівкових розрахунків, показників оборотності та ефективності використання грошових потоків на підприємстві

В системі грошових розрахунків підприємства використання безготівкових розрахунків є більш оптимальним і ефективним, що зумовлене рядом переваг безготівкової форми розрахунків, а саме швидкістю і зручністю розрахунків, економією затрат на зберігання готівки та її облік.

У грошових розрахунках ПП “Левеня” переважають безготівкові, що свідчить про правильний підхід щодо організації грошових розрахунків на підприємстві. Основною частиною безготівкових розрахунків є розрахунки з постачальниками.

Динаміку безготівкових розрахунків проаналізуємо за даними кредитових оборотів відомості по рахунках 311 за травень 2017-2019 рр.(табл. 3.2). Як бачимо з таблиці 3.2, за звітний період обороти безготівкових розрахунків зросли на 11 %. Результати подано у вигляді гістограми на рис.3.4.

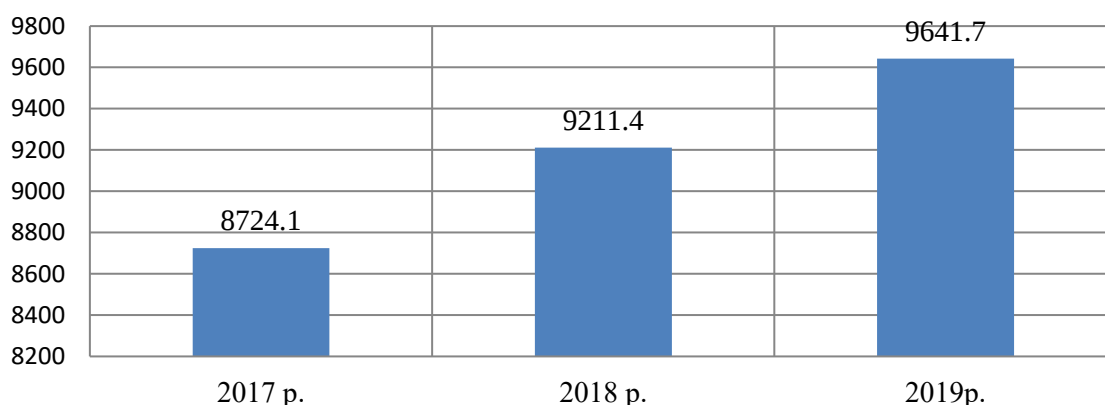

Рис. 3.4. Динаміка безготівкових розрахунків ПП “Левеня” за 2017-2019 рр.

Для аналізу співвідношення готівкових та безготівкових розрахунків таблиця 3.2 містить також дані кредитових оборотів відомості по рахунку 301 за травень 2017-2019 рр.

За даними таблиці, на початок звітного періоду готівкові розрахунки ПП “Левеня” складали 1,9 % від загального обороту грошових розрахунків. Це пояснюється тим, що на підприємстві готівкові розрахунки використовуються

тільки для виплати заробітної плати. На кінець звітного періоду частка готівкових розрахунків склала 2,7 %, тобто зросла на 0,8 %. Таке збільшення питомої ваги готівкових розрахунків можна пояснити збільшенням фонду заробітної плати.

Таблиця 3.2

**Динаміка та структура розрахунків ПП “Левеня”
за травень 2017-2019 рр., тис.грн.**

Вид розрахунку	Абсолютні показники, тис.грн.			Відхилення 2019/2017	Темп приросту, %
	2017	2018	2019		
Безготівкові розрахунки	8724,1	9211,4	9641,7	917,6	111
Готівкові розрахунки	169,8	227,1	271,5	101,7	160
Разом	8893,9	9438,5	9913,2	1019,3	
	Питома вага, %				
Безготівкові розрахунки	98,1	97,6	97,3	-0,8	
Готівкові розрахунки	1,9	2,4	2,7	0,8	
Разом	100,0	100,0	100,0		

За звітний період, не зважаючи на позитивну динаміку, зменшилася частка безготівкових розрахунків з 98,1 % до 97,3 %.

Проаналізуємо динаміку коефіцієнта співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості, який показує наскільки раціональною є організація грошових розрахунків на підприємстві (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

**Показники дебіторської та кредиторської заборгованості
ПП “Левеня” за 2017-2019 рр., тис.грн.**

Показник	2017	2018	2019	Відхилення 2019/2017
Кредиторська заборгованість	261,8	137,5	42,1	-219,7
Дебіторська заборгованість	107,6	86,4	28,9	-78,7
Коефіцієнт співвідношення КЗ до ДЗ	2,43	1,59	1,46	-1,0

На початку звітного періоду сума кредиторської заборгованості вдвічі перевищувала суму дебіторської заборгованості, що вказує на те, що підприємство не може розрахуватися з кредиторами за рахунок погашення дебіторської заборгованості протягом року. Високе значення показника може свідчити про наявність загрози фінансовій стійкості підприємства.

Проте на кінець звітної періоду за рахунок зменшення кредиторської заборгованості на 219,7 тис. грн., та не зважаючи на зменшення дебіторської заборгованості на 78,7 тис. грн., показник зменшився з 2,43 до 1,46, що є позитивним явищем, та наближенням до нормативного значення ($=1,5$)(рис.3.5).

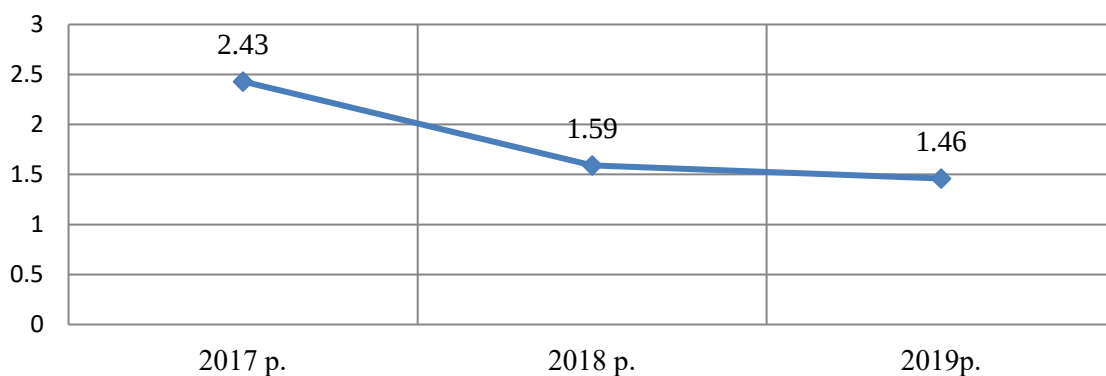

Рис. 3.5. Динаміка коефіцієнту співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості за 2017-2019 рр.

Проаналізуємо показники ліквідності підприємства (табл.3.4).

Таблиця 3.4

Показники ліквідності ПП “Левеня” за 2017-2019 рр.

Показник	2017	2018	2019	Відхилення (+/-)
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2	0,3	0,6	0,4
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,5	0,8	1,1	0,6
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,5	2,4	6,1	4,6

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує яку частку короткострокових зобов’язань підприємство може погасити негайно, не чекаючи оплати дебіторської заборгованості. На початок звітної періоду показник складав 0,2, що свідчило про недостатню платоспроможність підприємства в короткостроковому періоді. Проте на кінець звітної періоду показник зріс до 0,6 (при рекомендованому нормативному 0,5).

Збільшення коефіцієнта термінової ліквідності з 0,5 до 1,1 вказує на нормальну платоспроможність підприємства в середньостроковому періоді.

Коефіцієнт поточної ліквідності також дозволяє вважати підприємство платоспроможним. Підприємство може оплатити 60 % своїх термінових платежів.

Проаналізуємо грошові потоки підприємства за допомогою методу джерел і використання за даними балансу за звітний період. Розрахунок суми джерел і використання коштів представлено у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Розрахунок суми джерел і використання коштів

ПП "Левеня" в 2019 р., тис.грн.

Найменування стані	На початок року	На кінець року	Джерела	Використання
АКТИВИ				
Основні засоби	358,2	467,5		109,3
Запаси	246,3	308,5		62,2
Дебіторська заборгованість по товарних операціях	86,4	28,9	57,5	
Кошти й еквіваленти	53,1	39,1	14,0	
Інші оборотні активи	35,6	10,2	25,4	
Сукупні активи	779,6	854,2		
ПАСИВИ				
Статутний капітал	400	400		
Нерозподілений прибуток	200,6	391,1	190,5	
Кредиторська заборгованість по товарних операціях	112,8	42,1		70,7
Інші види кредиторської заборгованості	24,7			24,7
Інші поточні зобов'язання	41,5	21,0		20,5
Сукупні пасиви	779,6	854,2		

За даними таблиці визначені:

- джерела формування коштів підприємства: дебіторська заборгованість, нерозподілений прибуток та інші оборотні активи,
- напрямки використання коштів: придбання основних засобів та виробничих запасів, кредиторська заборгованість, інші поточні зобов'язання.

Проведемо звірення початкового й кінцевого сальдо коштів ПП "Левеня" на основі факторів, що впливають на грошові потоки (табл. 3.6).

Аналіз грошових потоків важливий з огляду на те, що він дає об'єктивну інформацію про джерела надходження грошових коштів та напрями їх використання. Як бачимо з табл.2.3, у звітному році чистий грошовий потік

підприємства має негативне значення : – 14 тис. грн. Відтік коштів пояснюється інвестиціями в основні засоби та збільшенням виробничих запасів.

Таблиця 3.6

Звіт звірення потоків коштів, тис. грн.

Стаття	Сума
Початкове сальдо коштів	53,1
Відтік коштів	
Основні засоби	109,3
запаси	62,2
Кредиторська заборгованість по товарних операціях	70,7
Інші види кредиторської заборгованості	24,7
Інші поточні зобов'язання	21,5
РАЗОМ ВІДТІК КОШТІВ	287,4
Надходження коштів	
Дебіторська заборгованість по товарних операціях	57,5
Інші оборотні активи	25,4
Нерозподілений прибуток	190,5
РАЗОМ НАДХОДЖЕННЯ КОШТІВ	273,4
Чистий рух грошових коштів (нетто-потік)	-14,0
Кінцеве сальдо коштів	39,1

Зробимо оцінку формування, рух й використання потоку коштів підприємства. Для цього розділимо джерела коштів на “короткострокові” та “довгострокові” та зіставимо з “короткостроковим” й “довгостроковим” їх використанням (див. табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Схема розподілу джерел і використання коштів підприємства на довгострокові й короткострокові

	Джерела		Використання	
Довго-строкові	Нерозподілений прибуток	190,5	Основні засоби	109,3
	Разом довгострокові джерела	190,5	Разом довгострокове використання	109,3
Коротко-строкові			Запаси	62,2
	ДЗ по товарних операціях	57,5	КЗ по товарних операціях	70,7
	Інші оборотні активи	25,4	Інші поточні зобов'язання	20,5
			Інші види КЗ	24,7
	Разом короткострокові джерела	82,9	Разом короткострокове використання	178,1

У звітному році сума довгострокових джерел коштів більша ніж сума довгострокового використання на 81,2 тис. грн. Це означає, що цю частину

коштів підприємство може залучати на погашення короткострокових зобов'язань.

Отже, схема руху грошових коштів ПП “Левеня” відповідає оптимальній структурі джерел і використання грошових коштів (рис.3.6).

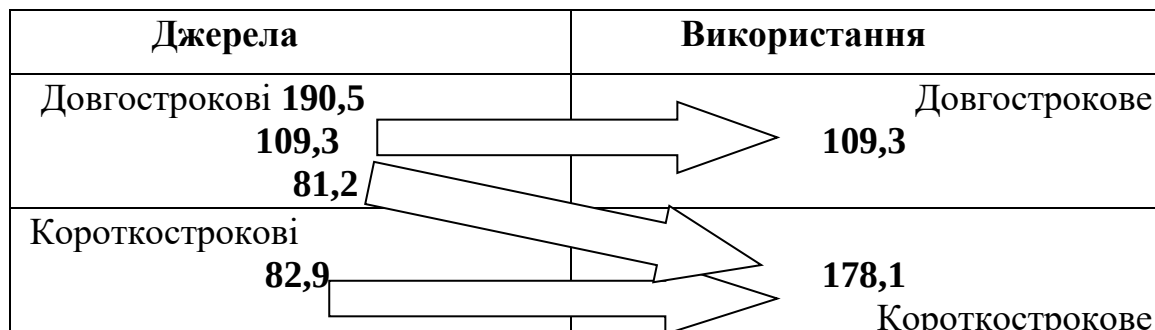

Рис.3.6.Схема організації фінансування діяльності підприємства

Отже, можна зробити висновок, що на ПП “Левеня” дотримуються принципу погодженості строків залучення джерел коштів із строками їхнього використання у звітному періоді, що покращує фінансову стабільність.

Проведемо аналіз забезпеченості підприємства власними оборотними коштами, робочим капіталом, та проаналізуємо показники фінансової стійкості підприємства(табл.3.8).

Наявність власних оборотних коштів забезпечує підприємство можливістю проводити гнучку фінансову політику. Також, наявність оборотного капіталу знижує потребу в позикових коштах, що покращує рівень фінансової стабільності.

За звітний період власні обігові кошти підприємства зросли з 162,9 тис. грн. до 323,6 тис. грн., тобто на 160,7 тис. грн., що є позитивним явищем в діяльності підприємства.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами збільшився з 0,32 до 0,84 , що вказує на здатність підприємства 84 % оборотних активів фінансувати із власних джерел.

Маневреність власних обігових коштів відображає частку абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах, які забезпечують свободу фінансової маневреності. За звітний період показник зменшився на 0,36, що пов'язано із зменшенням коштів на рахунках підприємства і вказує на низьку

(12%) здатність підприємства погашати свої короткострокові зобов'язання за рахунок власного капіталу.

Таблиця 3.8

**Динаміка показників фінансової стійкості ПП “Левеня”
за 2017-2019 рр.**

Показники	2017	2018	2019	Відхилення 2019/2017
Власні обігові кошти	162,9	242,4	323,6	160,7
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,3	0,58	0,84	0,5
Маневреність власних обігових коштів	0,48	0,22	0,12	-0,4
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	0,50	0,98	1,05	0,5
Коефіцієнт покриття запасів	1,17	1,44	1,19	0,0
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,55	0,77	0,93	0,4
Коефіцієнт фінансової залежності	1,82	1,30	1,08	-0,7
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,21	0,31	0,38	0,2
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,45	0,23	0,07	-0,4
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	0,47	1,35	5,13	4,7
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,55	0,77	0,93	0,4

Показник покриття запасів вказує на те, скільки на одиницю коштів, вкладених в запаси, припадає власних оборотних коштів, довго-і короткострокових зобов'язань. Цей показник на підприємстві на кінець звітнього періоду склав 1,19 (нормативне значення >1).

Коефіцієнт фінансової незалежності на початок звітнього періоду складав 0,55, що відповідає нормативному значенню. За звітний період коефіцієнт збільшився на 0,38 і склав 0,93. Отже, підприємство на 93% здатне профінансувати свої активи за рахунок власного капіталу.

За звітний період зріс коефіцієнт маневреності власного капіталу з 0,21 до рівня 0,38.

Коефіцієнт фінансової стабільності характеризує покриття боргів власним капіталом. Рекомендоване значення більше ніж 1. Показник фінансової

стабільності на ПП “Левеня” зріс з 0,47 до 5,13 і вказує на співвідношення власних та позикових коштів на підприємстві.

За звітний період зріс показник фінансової стійкості з 0,55 до 0,93, тобто 93% активів підприємства фінансується за рахунок довгострокових джерел фінансування, що вказує на високу фінансову стійкість.

Важливою характеристикою фінансової стабільності є політика фінансування матеріальних оборотних коштів (запасів).

До “нормальних” джерел формування запасів належать: власні оборотні кошти, банківські кредити, кредиторська заборгованість за товарними операціями. Проведемо аналіз забезпеченості запасів нормальними джерелами їх фінансування (табл.3.9).

Таблиця 3.9

**Забезпеченість запасів економічно обґрунтованими джерелами фінансування
ПП “Левеня” за 2017-2019 рр.**

Показник	2017р.	2018р.	2019р.	Відхилення 2019/2017
Джерела власних коштів	421,0	600,6	791,1	370,1
Необоротні активи	258,1	358,2	467,5	209,4
Наявність ВОК	162,9	242,4	323,6	160,7
Довгостр кредити і довгострокові зобов’язання	0,0	0,0	0,0	0,0
Наявність власних і довгострок.коштів	162,9	242,4	323,6	160,7
Короткострокові кредити і поточні зобов’язання	347,0	179,0	63,1	-283,9
Загальна сума основних джерел коштів	509,9	421,4	386,7	-123,2
Загальна величина запасів	324,1	246,3	308,5	-15,6
Надлишок (+), нестача (-) ВОК	-161,2	-3,9	15,1	176,3
Надлишок(+), нестача (-) ВОК і довгострокових коштів	-161,2	-3,9	15,1	176,3
Надлишок (+), нестача (-) загальної величини основних джерел коштів	185,8	175,1	78,2	-107,6

За звітний період сума власних коштів зросла на 370,1 тис. грн. Власні оборотні кошти збільшились на 160,7 тис. грн.

Підприємство не має довгострокових кредитів, тому основні джерела коштів формують власні кошти та короткострокові кредити і поточні зобов'язання. Ця сума за звітний період зменшилася на 123,2 тис. грн. і склала 386,7 тис. грн. Загальна величина запасів зменшилася на 15,6 тис. грн.

Таким чином, нестача власних оборотних коштів в сумі 161,2 тис. грн. в 2017 р. зменшилася в 2018 р. до 3,9 тис. грн., а на кінець 2019 р. спостерігається надлишок власних коштів в розмірі 15,1 тис. грн., та надлишок основних джерел коштів в розмірі 78,2 тис. грн., що визначило абсолютну стійкість підприємства.

3.3. Організація контролю безготівкових розрахунків та напрямки оптимізації системи управління грошовими потоками підприємства

Розвиток системи господарювання зумовлює необхідність здійснення контролю як функції управління. Контроль – це процес, який забезпечує керівників підприємства інформацією про результати виконання прийнятих ними управлінських рішень, ефективність і результативність діяльності підприємства..

Дослідження наукових доробок дозволяє констатувати, що контроль розглядають як економічну категорію та як функцію управління підприємством. За визначенням Бутинця Ф. Ф., внутрішньогосподарський контроль – це “контрольні функції, які здійснюють керівники (власники) підприємств відповідно до чинного законодавства. Завданням такого контролю є перевірка господарських операцій підприємства з метою недопущення недостач, перевитрат і втрат матеріальних і фінансових ресурсів” [48, с.6].

Цікавою є думка Нападовської Л. В., яка вважає внутрішньогосподарський контроль процесом, який “забезпечує якісне розроблення та ефективне досягнення цілей, накреслених підприємством, організацією прийнятих управлінських рішень” [49, с. 18].

Погоджуємося з трактуванням, наведеним у міжнародних стандартах звітності, які визначають контроль як можливість управляти фінансовою та господарською політикою компанії таким чином, щоб отримати вигоди від її діяльності[23].

В наукових колах акцентують увагу на попередньому та поточному (оперативному) контролі.

Сутність попереднього контролю – попередити недоліки, порушення та зловживання в діяльності підприємства.

Завданням поточного контролю, який здійснюється в процесі операційної діяльності підприємства, є попередження можливих відхилень у виробничо-господарської діяльності підприємства. Як зазначає Білуха М.Т., оперативний контроль не потребує “застосування складних методик”, а проводиться, щоб “запобігти безгосподарності” [50, с. 24].

Слід відмітити, що для ефективного господарювання проведення внутрішнього контролю на підприємстві повинно мати не формальний, а реальний і систематичний характер.

Наявність грошових коштів та ефективне управління грошовими потоками визначають фінансову стійкість та стабільність підприємства в ринкових умовах функціонування. Тому контроль за станом розрахунків підприємства, динамікою дебіторської і кредиторської заборгованості надзвичайно важливий для системи менеджменту підприємства.

Основними завданнями контролю безготівкових розрахунків підприємства є перевірка відповідності діючому чинному законодавству щодо розрахункових операцій, документальне обґрунтування операцій, стан розрахунково-платіжної дисципліни (рис.3.7).

Ефективним методичним прийомом контролю безготівкових розрахункових операцій є інвентаризація розрахунків, яка передбачає проведення взаємозвіряння між підприємством та його дебіторами. Інформаційним джерелом звіряння є виписки з особових рахунків, що підтверджують або спростовують наявність заборгованості. Результати інвентаризації розрахунків із дебіторами,

кредиторами, постачальниками і покупцями відображають у відповідному акті. Взаємозвіряння розрахунків слугує підтвердженням достовірності заборгованості.

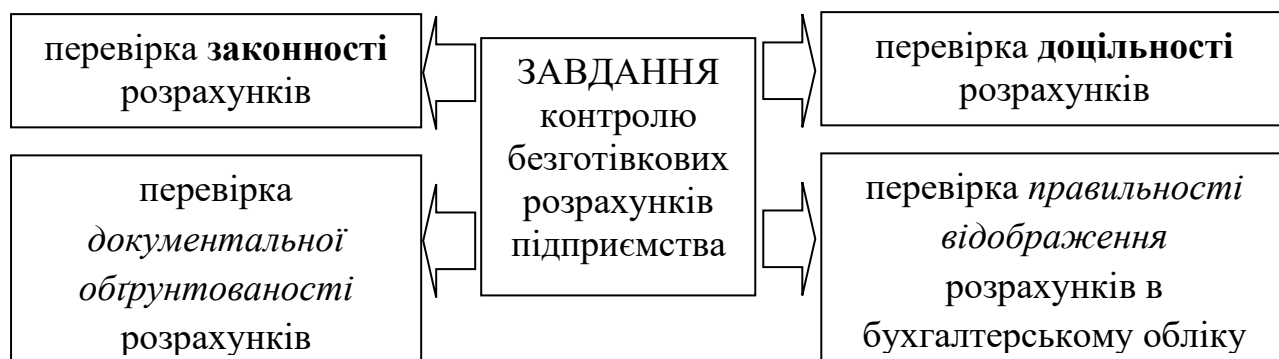

Рис. 3.7.Завдання контролю безготівкових розрахунків підприємства

Перевірка безготівкових розрахунків підприємства виконується суцільним способом: перевірці підлягають розрахунково-платіжні документи, а саме виписки банку, платіжні доручення та інша документація, яка слугує підтвердженням виконання розрахункової операції (рис.3.8).

Рис. 3.8.Процедури контролю розрахунково-платіжних документів

При цьому здійснюється контроль збереженості виписок банку на підприємстві, вивчаються розрахунково-платіжні документи та перевіряється

своєчасність виявлення помилок в цих документах, а також перевіряють правильність визначення дебетових і кредитових оборотів.

Інформаційним джерелом контролю безготівкових розрахунків підприємства також є записи в облікових реєстрах:

- для контролю розрахунків з постачальниками – записи в бухгалтерських реєстрах за рахунком 63 “Розрахунки з постачальниками і підрядниками”, на яких обліковуються операції по кожному постачальнику у розрізі кожного рахунка та оплати;

- для контролю розрахунків з покупцями – записи в бухгалтерських реєстрах за рахунком 36 “Розрахунки з покупцями і замовниками”;

- для контролю розрахунків з кредиторами – записи в облікових реєстрах субрахунків та аналітичного обліку за рахунком 685 “Розрахунки з іншими кредиторами”;

- для контролю розрахунків з дебіторами – облікові реєстри за рахунком 37 “Розрахунки з різними дебіторами”.

Здійснення контролю розрахункових операцій на підприємстві пов’язане з іншими функціями управління, зокрема обліком та аналізом, які служать, в подальшому, основним джерелом для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації системи управління грошовими потоками підприємства, та й управління підприємством загалом.

На думку науковця Цигана Р. М., “Грошові потоки, які формуються на підприємстві у процесі його господарської діяльності, є важливим самостійним об’єктом управління” [51, с. 150].

В наукових доробках І. О. Бланка, управління грошовими потоками визначають як систему “принципів і методів розроблення та реалізації управлінських рішень, пов’язаних із формуванням, розподілом і використанням грошових коштів підприємства та організацією їх обігу” [52, с. 130].

Основою управління грошовими потоками виступає процес їх оптимізації.

Погоджуємося із думкою науковців І. О. Школьника, В. М. Кременя, С. М. Козьменко, які наступним чином визначають даний процес: “оптимізація

грошових потоків – процес вибору найкращих форм їх організації на підприємстві з урахуванням умов і особливостей здійснення його господарської діяльності” [53, с. 38].

Проведене дослідження дає змогу узагальнити інформацію щодо управління грошовими потоками та виокремити напрями їх оптимізації. Результати дослідження структуризовано та подано на рис. 3.9.

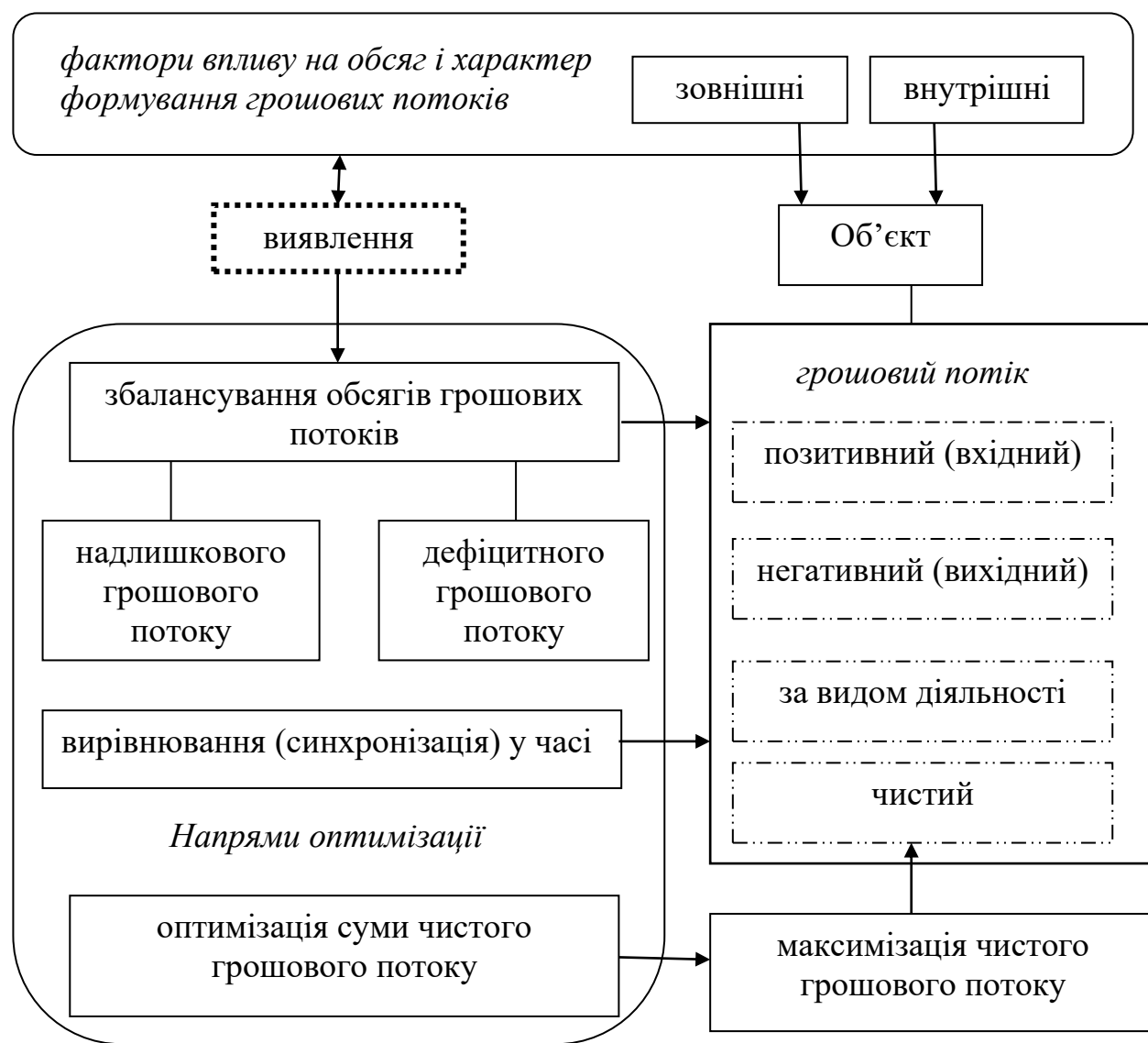

Рис.3.9. Система управління грошовими потоками підприємства

В ситуації наявного надлишку або дефіциту грошових коштів необхідно примати управлінські рішення щодо прискорення оборотності грошових потоків, залучення додаткових коштів або скорочення вихідного грошового потоку.

Серед методів та інструментів, які залишаються актуальними в умовах нестабільного економічного становища в країні, вважаємо доцільним виокремити платіжний календар, який представляє собою своєрідний графік руху грошових коштів, забезпечує вчасну оплату зобов'язань та контролює своєчасне надходження коштів.

Отже, основними напрямками оптимізації грошових потоків підприємства є забезпечення збалансованості грошових потоків, максимізація чистого грошового потоку та виявлення факторів, які зменшують залежність підприємства від зовнішніх джерел залучення коштів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження щодо організації та методики обліку, контролю та аналізу безготівкових розрахунків в системі управління грошовими потоками підприємства дає можливість сформулювати наступні висновки:

1. Розкрито економічну сутність безготівкових розрахунків та їх місце в системі управління грошовими потоками підприємства. Безготівкові розрахунки – це перерахування через посередництво банку грошових коштів з рахунку підприємства на рахунок отримувача за поставлені продукцію, товари чи надані послуги. Сукупність грошових розрахунків утворюють грошові потоки, ефективне управління якими є одним із найважливіших завдань фінансового менеджменту.

2. Проаналізовано нормативно-правове забезпечення обліку безготівкових розрахунків. Регулювання обліку безготівкових розрахунків здійснюється на підставі Законів України, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, нормативно-правових актів, методичних рекомендацій та інструкцій НБУ.

3. Досліджено принципи та порядок організації безготівкових розрахунків. Підприємства самостійно обирають форми розрахунків, передбачені чинними нормативними документами та мають право відкривати необмежену кількість рахунків на свій вибір і за згодою банків. Грошові кошти списуються з банківського рахунку за розпорядженням його власника та виключно в межах наявних на цих рахунках коштів.

4. Визначено сучасні форми безготівкових розрахунків. Використовуються наступні форми розрахунково-платіжних документів: платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, платіжні вимоги, чеки, акредитиви, меморіальні ордери, інкасові доручення. Підприємство самостійно обирає такі платіжні інструменти, використання яких забезпечить своєчасне виконання зобов'язань, сприятиме покращенню платіжної дисципліни.

5. З'ясовано методику документального оформлення розрахункових операцій. Документальним підтвердженням операцій з руху коштів на рахунках у банку є виписка банку. Вона замінює реєстр аналітичного обліку за поточним рахунком і одночасно є підставою для здійснення бухгалтерських записів.

6. Досліджено методику відображення безготівкових розрахунків підприємства на рахунках бухгалтерського обліку. Синтетичний облік операцій на рахунках в банках ведеться на рахунку 31 “Рахунки в банках”. По дебету рахунку 31 “Рахунки в банку” відображається надходження (збільшення) грошових коштів, а по кредиту – їх використання (списання).

7. Визначено шляхи удосконалення обліку безготівкових розрахунків. Розвиток інформаційних технологій та їх впровадження в систему обліку забезпечує ефективність організації бухгалтерського обліку на підприємстві, значно полегшує формування звітної інформації, підвищує достовірність даних.

Використання системи дистанційного обслуговування “Клієнт–банк” мінімізує час на підготовку розрахунково-платіжних документів та проведення платежів, забезпечує мобільне керування та відстеження грошових коштів на поточному рахунку підприємства.

8. Досліджено методику проведення аналізу безготівкових розрахунків та визначено основні його етапи, а саме аналіз динаміки та структури розрахункових операцій, аналіз коефіцієнта співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, аналіз грошових потоків, дослідження структури джерел утворення та напрямів витрачання коштів, аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства, показників оборотності та ефективності використання грошових потоків підприємства.

9. Досліджено методику проведення контролю безготівкових розрахунків, якою передбачено виконання основних завдання контролю: перевірка законності та доцільності розрахунків, перевірка документальної обґрунтованості розрахунків та контроль за правильністю відображення розрахунків в бухгалтерському обліку.

10. З'ясовано шляхи оптимізації грошових розрахунків підприємства. Основними напрямками оптимізації грошових потоків підприємства є формування умов для збалансованості грошових потоків, розробка та реалізація заходів щодо збільшення чистого грошового потоку.

Проведений аналіз дає можливість зробити наступні висновки:

1. У грошових розрахунках ПП “Левеня” переважають безготівкові, основною частиною яких є розрахунки з постачальниками. Запаси підприємства забезпечені нормальними джерелами їх фінансування, що свідчить про фінансову стійкість підприємства.

2. Ліквідність підприємства відповідає нормальним показникам, підприємство може оплатити 60 % своїх термінових платежів. Фінансова незалежність ПП “Левеня” зберігається на високому рівні, підприємство на 93% здатне профінансувати свої активи за рахунок власного капіталу.

3. Чистий грошовий потік підприємства має негативне значення – 14 тис. грн., що пояснюється інвестиціями в основні засоби та збільшенням виробничих запасів.

4. Схема руху грошових потоків ПП “Левеня” відповідає оптимальній структурі джерел і використання грошових коштів.

Наведені висновки дають можливість запропонувати наступні рекомендації у вигляді пропозицій:

- розробити заходи щодо оптимізації управління грошовими потоками, обрати модель розрахунків, яка забезпечує найбільш зручну форму виконання грошових зобов'язань, стимулює дотримуватися розрахунково-платіжної дисципліни;

- запровадити ведення платіжного календаря, як інструменту, що забезпечить вчасну оплату зобов'язань та сприятиме контролю за своєчасним надходженням коштів;

- з метою удосконалення обліку безготівкових розрахунків в обліковій практиці використовувати комп'ютерну систему бухгалтерського обліку “1С: Бухгалтерія” та систему дистанційного обслуговування “клієнт-банк”.